National Li.rary 55253
Gcn. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

Bibliothèque Nationale / National Library
AUG 2[illegible] 1981
NEWSPAPER SECTION / SECTION DES JOURNAUX

B103/c/4/5

Second class mail registration number 1980.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 58 (2790) XXX aastakäik — Neljapäeval, 20. Augustil 1981 — Thursday, August 20, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

Poolas katkestati ajalehtede ilmumine

Trükitöölised nõuavad töölistele sõnaõigust massimeediates

VARSSAVI — Poolas viimaste päevade jooksul valitsenud suhteline rahuperiood partei ja tööliste vahel lõppes äkki möödunud teisipäeval kui trükitöölised alustasid kahepäevast streiki nõudes töölistele senisest suuremat ligipääsu massimeediasse. See oli esmakordseks sellelaadiliseks juhtumiks kommunistliku rezhiimi ajal pärast Teist maailmasõda.

Poola kommunistliku partei juhtidele, kes alles hiljuti käisid Krimmis N. Liidu presidendile Leonid Brezhnevile truudust vandumas, tuli selline samm ootamatu üllatusena ja

kommunistliku partei poliitbüroo mõistis streigi teravalt hukka, mainides, et tööliste iseseisev ametiühing Solidaarsus üritab massimeedia oma kontrolli alla saamist.

Solidaarsuse juhid mainivad, et poliitbüroo üritab partei päevalehe ja peahäälekandja „Tribuna Ludu" trükkimist partei salajastes või sõjaväe trükikodades, äärmisel juhtumil isegi teistes Ida-Euroopa kommunistlikes riikides.

Streikijad deklareerivad, et nad ei saa nõustuda kommunistliku partei kontrolli all olevate ajalehtede pideva rünnakuga Solidaarsuse vastu,

kusjuures töölistelt on võetud igasugused võimalused ajalehtede veergudel või raadios-televisioonis oma seisukohti avaldada ja partei poolt esitatud süüdistusi ümber lükata.

Solidaarsuse andmetel on streigiga ühinenud 70—80 protsenti poola trükitöölistest. Tööliste esindaja Sewergyn Jaworski nõuab Solidaarsusele igal nädalal 30-minutilist programmi televisioonis, ühe tunni pikkust programmi raadios ja paberit tööliste oma ajalehtede asutamiseks, samuti tööliste probleemidele rohkem ruumi partei ajalehtedes.

Poola suured välisvõlad tulevad 9. septembril Pariisis toimuval International Monetary Fundi koosolekul arutusele, kuhu kutsutakse vaatlejana ka Poola esindajad.

Poola võlgneb lääneriikidele tohutu summa — 27 miljardit dollarit, kusjuures suuremaks võlausaldajaks on Lääne-Saksamaa.

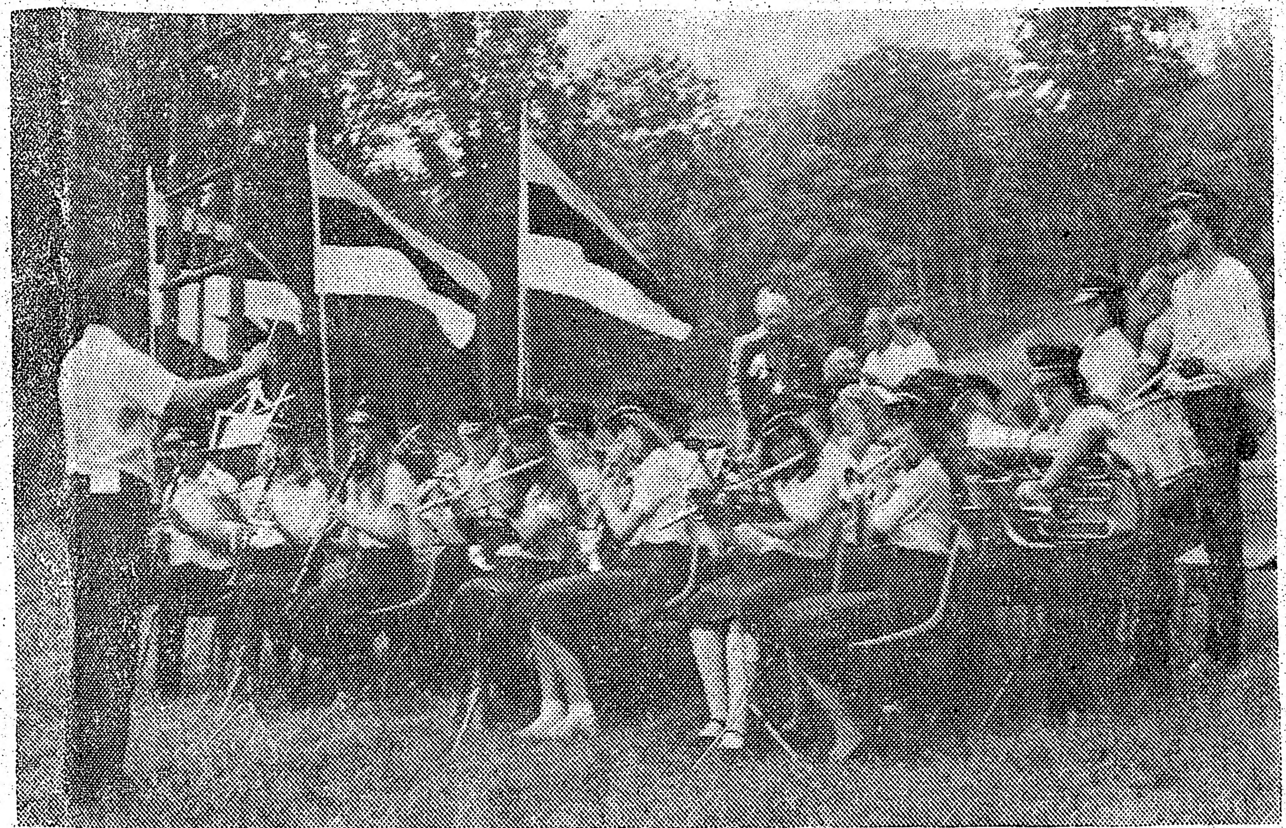

Suureks üllatuseks killamängulistele oli noorteorkester, kes esitas Enn Kiilaspea juhatusel avaaktusel muusikapalasid. Pildil orkester esinemas, vasakul E. Kiilaspea, orkestri taga on näha piiskop K. Raudseppa, peakillavanemat J. Vihmat ja kava koordinaatorit Anne Liis Tülli. Foto: Vaba Eestlane

Ameeriklased tulistasid alla 2 Liibüa lennukit

Washington — Ühendriikide jahilennukitel, mis tõusid õhku Vahemeres viibivalt lennukiemalaevalt, tekkis rahvusvaheliste vete kohal kokkupõrge Liibüa jahilennukitega. Liibüa lennukitelt avati Ühendriikide lennukitele tuli, millele ameeriklased vastasid omapoolse tulega. Tekkinud tulevahetuses said Liibüa lennukid tabamusi ning langesid põledes merre. Ründavad lennukid olid vene päritoluga SU-22 võitluslennukid.

Niklus-Kalepi küsimus Madriidis

Kanada valitsus taotles eesti vabadusvõitlejate vabastamist

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas pöördus mõni aeg tagasi Kanada välisministeeriumi poole sooviga, et Kanada valitsus aitaks kaasa okupeeritud Eestis vangistatud ja sunnitööle saadetud vabadusvõitlejate Mart Nikluse ja Veljo Kalepi vabastamiseks ning neile Kanadas asüüli andmiseks. Nüüd saabus Kanada välisministeeriumilt EKN-u juhatusele kiri, milles mainiti, et EKN-u taotlused on Madriidis toimunud konverentsil nõukogude võimudele edasi antud ning Mart Nikluse ja Veljo Kalepi saatus oleneb vene võimudest. Ühtlasi teatati, et Kanada valitsus on valmis mõlemaid eesti vabadusvõitlejaid Kanadasse vastu võtma.

Mart Niklus mõisteti käesoleva aasta 8. jaanuaril teatavasti Tallinnas Eesti NSV ülemkohtu poolt „nõukogude vastase agitatsiooni ja propaganda „pärast 10-ks aastaks spetsiaalrezhiimiga laagrisse, millele lisandub veel 5 aastat asumisele saatmist.

Spetsiaalrezhiimiga laagrites paigutatakse vangid barakkide asemel kongidesse, mis öösel lukustatakse.

Vangidel ei lubata pakke vastu võtta ning nende kirjavahetus on piiratud ühele kirjale kuus.

Kohtuprotsess Veljo Kalepi vastu toimus möödunud märtsis samuti Tallinnas Eesti NSV ülemkohtus. Ka Veljo Kalepit süüdistati „nõukogude vastases agitatsioonis ja propagandas". Samuti süüdistati teda mitmesugustele „nõukogude vastastele" avaldustele alla kirjutamises ja emigreerumise taotlustes Torontosse.

46-aastane Veljo Kalep, kes on lõpetanud Tallinna Polütehnilise Instituudi ehitusinsenerina, mõistati 4 aastaks „üldrezhiimiga laagrisse."

Hiina lubab Kambodzhas vabu valimisi

PEKING — Hiina välisminister andis Pekingis viibivale Kanada välisministrile Mark MacGuigan'ile lubaduse, et Hiina nõustub Kambodzhas vabade valimiste korraldamisega kui Vietnami okupatsiooniväed sealt lahkuvad või lahkuma sunnitakse. Samuti kinnitas Huang Hua Kanada välisministrile, et Hiina valitsuse kavatsuseks ja eesmärgiks ei ole Kambodzhas võimule upitada endist diktaatorit Pol Pot'i ja tema Khmer Rouge kommunistlikku rezhiimi. Välispoliitilised vaatlejad mainivad, et välisminister Huangi lubadused Kanada välisministrile erinevad tunduvalt Huang Hua sammudest äsja New Yorgis toimunud Liitunud Rahvaste Organisatsiooni koosolekul kus Huang blokeeris teiste riikide nõudmised Kambodzhas tegutsevate Khmer Rouge partisaniüksuste desarmeerimiseks.

Skandinaavia ja Baltikumi suhted analüüsimisel

Ettevalmistused AABS'i kaheksandaks konverentsiks

Nagu juba varem teatatud, toimub Balti teadusliku ühingu AABS (Association for the Advancement of Baltic Studies) kaheksas konverents tuleval aastal Minneapolises, Minnesota osariigis. Konverents leiab aset Minnesota ülikooli Skandinaavia osakonna ja AABS'i koostööl ja konverentsi ajaks on määratud 17—19. juuni 1982.

Silmas pidades, et selles piirkonnas elab palju skandinaavia päritoluga ameeriklasi, on kolmepäevase konverentsi teemaks valitud „Skandinaavia ja Baltikumi ajaloolised ja kultuurilised suhted läbi aegade".

See konverentsi teema aga ei tähenda, et konverentsi kavast jääksid välja muud olulised Balti küsimusi puudutavad ettekanded, kuigi konverentsi ettekandeid ja diskussioone püütakse suunata eelmärgitud teema suunas.

Konverentsi kavas on järgmised osakonnad: arheoloogia, kunst, bibliograafia, majandusteadus, keskkond ja loodusvarad, ajalugu, keeleteadus, kirjandus, muusikateadus, mütoloogia ja folkloor, poliitilised teadused, sotsiaalteadused ja hariduskusimused.

Ka näeb konverentsi kava ette nelja eri istungjärku järgmistel teemadel: viikingid (prof. T. S. Noonan — Minnesota ülikoolist), Balti linnad (prof. S. Grava — Columbia ülikoolist), üliõpilasküsimusi (prof. J. Dreifelds — Brock ülikoolist) ja Balti immigratsiooni küsimusi (prof. R. J. Vecoli — Minnesota ülikoolist).

Eestlased on seekord osakondade juhatajate hulgas esindatud ainult prof. Ilse Lehiste näol, kes on kaasjuhatajaks keeleteaduse sektsioonis.

Kuna on asutud konverentsi loengute kavade koostamisele, siis on AABS'i viimases ringkirjas „AABS Newsletter" avaldatud kutse loengutega esinemiseks. Vastavad ettepanekud tulevad saata programmikomitee esimehele aadressil: Prof. Sigurd Grava, Avery Hall, Columbia University New York, NY 10027.

Seoses kaheksanda konverentsi organiseerimisega külastasid konverentsi korraldava komitee esimees prof. S. Grava ja AABS'i eksekutiivsekretär Janis Gaigulis Minneapolist, et kohapeal tutvuneda olemasolevate võimalustega ja ettevalmistustöödega.

Nõu peeti kohapealse organiseeriva komitee esimehe dr. Karl Ozolins'iga ja programmikomitee kaasesimehe prof. Göran Stockenstromiga.

Viimane on Minnesota ülikooli Skandinaavia osakonna juhataja ja ta on olnud äärmiselt abivalmis konverentsi ettevalmistuste tegemisel.

Prof. S. Grava ja J. Giugulis kohtusid ka paarikümne vabatahtlikuga, kes on oma nõusolekut avaldanud kaasatöötamiseks konverentsi ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Konverentsi ettevalmistustöödega on lähedalt seotud ka Minnesota ülikooli Soome osakonna juhataja dr. Börge Vähämäki.

Iisrael saab jälle lennukeid

President Reagan tühistas keelu võitluslennukite levereerimiseks Iisraeli

LOS ANGELES — Ühendriikide välisminister Haig tegi Los Angeleses toimunud pressikonverentsil teatavaks, et president Reagan on otsustanud lõpetada keelu uute ameerika võitluslennukite saatmiseks Iisraelile. Lennukite saatmine pandi teatavasti seisma pärast seda kui Iisraeli õhujõud hävitasid Ühendriikidest saadud lennukite abil ehitusel oleva Iraagi jõujaama.

President Reagan tegi otsuse lennukite levereerimise keelu kaotamiseks pärast nõupidamist oma lähemate nõuandjatega. Välisminister Haig mainis ajakirjanikele,

et keelu tühistamiseks ei tehtud otsust selle järele, kas Iisrael käitus oma rünnakute teostamisel ofensiivselt või defensiivselt vaid peeti silmas üldist sündmuste arengut Kesk-Idas.

President Reagan, kes viibib praegu Kalifornias puhkusel, käsitas nõupidamisel oma nõuandjatega ka Ühendriikide probleeme tuumarelvastuse alal. Üksikasjaliste ettepanekutega esines kaitseminister Caspar Weinberger, kes eriti analüüsis uue-tüüpi kaugrakettide paigutamise küsimust, uue B—1 tüüpi pommilennuki konstrueerimise probleeme ning Trident klassi allveelaevadele uue täpsemalt märki tabava raketi produtseerimist.

Ettepanekute kohta ei tehtud veel otsuseid kuna need tulevad veel üksikasjalisele sõelumisele valitsuse ja ekspertide ringkondades.

Trammi- ja bussijuhid leppisid pakutud palgatõusuga

Torontot ähvardanud liiklusstreik jäi tulemata kuna Toronto Transit Commissioni bussi- ja trammijuhid ning teenistujad otsustasid aktsepteerida ametiühingu juhtide ja Transit Commissioni esindajate vahelise kokkuleppe palkade ja teiste nõudmiste korraldamiseks. Kokkuleppe poolt hääletas 55 ja vastu 45 protsenti teenistujatest, millest võib järeldada, et kokkulepe aktsepteeriti väikese häälteenamusega. Kokkulepe tehti kahe aasta peale kusjuures palgatõus aastas on ette nähtud kuni 13 protsenti, olenevalt inflatsiooni määrast. Transit Commissioni liiklusvahendite juhid ja teenistujad saavad praegu keskmiselt 10.97 dollarit tunnis, mis tõuseb tõenäoliselt kahe aasta jooksul 12.05 dollarile tunnis.

Nõutakse kitsendusi Kanada ajalehtede kontsernidele

OTTAWA — Kanada ajakirjanduse probleeme uurinud Kuninglik Komisjon avaldas oma töö tulemuste kohta 300-leheküljelise raporti, milles tehakse drastilisi ettepanekuid seniste kombinatsioonide ja tehingute piiramiseks, mis taotlevad ajalehtede ja teiste massimeediate koondamist suuremate kontsernide kätte. Kui föderaalvalitsus rakendaks Kuningliku Komisjoni poolt esitatud ettepanekud, siis tooks see suuri muudatusi Kanada ajalehtede omandiõiguse alal. Nii näiteks peaks Thomson Newspapers Ltd., kes omab 25,7 protsenti Kanada päevalehtede tiraazhist, maha müüma oma suurema ajalehe Globe and Mail'i või kõik teised temale kuuluvad 39 päevalehte. Samasugused probleemid ähvardavad ka teisi suuri Kanada ajalehtede kontserne, nagu seda on Southam Inc., Irvingu perekond New Brunswickis ja teised.

Ants Vomm esineb Kanada suurnäitusel

Torontos elav eesti maalikunstnik ja karikaturist Ants Vomm on kutsutud esinema Torontos toimuvale Kanada suurnäitusele, kus ta töötab Kanada föderaalvalitsuse paviljonis. Ants Vomm joonistab karikatuure näituse külastajatest uue elektroonilise tehnika abil, mis kannavad joonistuse selle valmimisele koheselt vastavale ekraanile.

Venelased kauplevad

BONN — Vaatamata Ühendriikide hoiatustele taotleb Lääne-Saksamaa kaubavahetuse suurendamist N. Liiduga. Düsseldorfis algasid venelastega ka uued läbirääkimised, millede eesmärgiks on kindlaks määrata detaile 3000 miili pikkuse gaasijuhtmestiku ehitamiseks Põhja-Siberist Lääne-Euroopasse. Juhtmestik läheb maksma 8—10 miljardit dollarit ning selle raha panevad kokku Lääne-Saksamaa ja teiste Lääne-Euroopa riikide pangad, kes on huvitatud vene loodusliku gaasi ostmisest. Ühendriigid kardavad, et Lääne-Saksamaa muutub energia alal täielikult olenevaks N. Liidust, kuid Bonnis mainitakse, et Lääne-Saksamaa saab N. Liidust ainult 6 protsenti oma energia vajadusest. Sakslased loodavad, et gaasijuhtmestiku rajamine annab palju tööd ka nende terasetööstustele, kuna selleks vajatakse miljonite tonnide ulatuses terastorusid.

Liberaalide kaotus Torontos

Spadina valimispiirkonnas toimunud täiendusvalimistel võitis pahempoolne sotsialist Daniel Heap

Möödunud esmaspäeval toimusid Kanadas kaks täiendusvalimist föderaalparlamenti — üks Quebeci provintsi maapiirkonnas Joliette'is ja teine Torontos Spadina valimispiirkonnas. Ottawas võimul olevatele liberaalidele olid need mustaks päevaks, kuna nad kaotasid mõlemad valimised — Torontos valiti föderaalparlamenti pahempoolne sotsialist linnanõunik Daniel Heap, kuna Joliettes valiti suure ülekaaluga juba kuuendat korda tagasi kohalik populaarne konservatiivide partei liige Roch LaSalle.

Liberaalidele oli kaotus Spadina valimispiirkonnas eriti suureks lüüa saamiseks, kuna see linnaosa on etniliste gruppide elamisala

ning on põhiliselt truu olnud liberaalidele nende avakäelise immigratsioonipoliitika tõttu.

Kaotus oli eriti valus veel seetõttu, et liberaalide partei nimel kandideeris peaminister Trudeau senine sekretär ja telgitagune poliitiline kombinaator ja võimumees James Coutts,

keda peeti tulevaseks ministriks ja isegi peaminister Trudeau järglaseks liberaalide juhi kohale.

Valimised Spadinas olid osavõtult siiski võrdlemisi tagasihoidlikud. Võitja Daniel Heap saavutas 7483 häält Couttsi 7308 hääle vastu. Konservatiivide kandidaat Laura Sabia jäi kolmandale kohale 6477 häälega.

Valimiste analüüsijad mainivad, et James Couttsile kujunes saatuslikuks liberaalide praeguse valitsuse nõutus ja initsiatiivi puudus majanduslike probleemide lahendamisel ja peaminister Trudeau ükskõiksus Kanada tuleviku vastu.

Iraani kahurpaat kaaperdati

PARIIS — Khomeini rezhiimi vastased löögiüksused võtsid Vahemerel üle Prantsusmaal valminud Iraani kahurpaadi, mille prantsuse võimud toimetasid laeva üle võtnud meeste loal Touloni sadamasse. Laeva kaaperdasid 20 relvastatud meest, kelledele Prantsuse valitsus pakub asüüli kui nad laevalt seda kahjustamata lahkuvad.

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

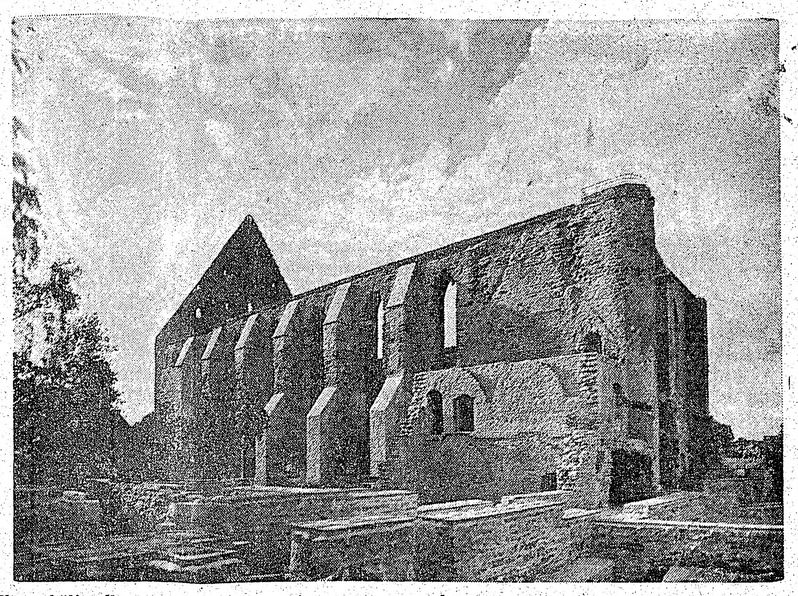

Tallinna külje all asuvates Pirita kloostri varemetes on tehtud viimaste aastate jooksul suuri väljakaevamisi ning arheoloogid on avastanud uusi maa-aluseid ruume ja käikusid, millede olemasolust varem aimu ei olnud.

Kommentaarid

Iisraeli isemeelne poliitika Liibanoni pommitamisel, mis on nõudnud sadu surmaohvreid, on paimud Ühendriigid väga piinlikku olukorda. Ühendriigid katsuvad maailmasündmuste hindamisel ja oma välispoliitika kujundamisel ajada erapooletut ja õiglast poliitikat kuid nende suhtumine Iisraeli ja leppimine peaminister Menachem Begini vägivallategudega laseb ameeriklasi paista väga omapärases valguses ning sageli mainitakse isegi iirooniliselt, et Ühendriikide välispoliitikat ei tehta Washingtonis vaid hoopis-tükis Jeruusalemmas.

Ameerklastele kindlasti sellised väited ei meeldi, kuid nad ei ole seni ajani suutnud kinnitada ega näidata, et nad ei tantsi Iisraelist ja Ühendriikide juutide ringkondadest mängitud pillilugude järele, vaid löövad jalga vastu maad Valges Majas kindlaksmääratud taktis. Washingtoni järelandlik poliitika Iisraeli suhtes võtab puhkudel üsna kentsaka ilme ja tekitab paratamatult arvamise, et Ühendriikide juhtivad ringkonnad on kohaliku juutlusega ja Iisraeliga tihedamalt seotud kui meie seda arvata oskame. Nii näiteks tühistas Ühendriikide valitsus ajutiselt pärast Iisraeli õhujõudude hävitavaid rünnakuid Beirutile kuue moodsa rünnaklennuki levereerimise. Miks seda tehti „ajutiselt" jääb Iisraeli käitumist arvesse võttes mõistmatuks. Nähtavasti taheti selle kahepalgelise otsusega maailma avalikkusele puru silma puistata ja kui olukord Kesk-Idas kujuneb rahulikumaks rändavad need lennukid ikkagi Jeruusalemma ja on valmis uuteks rünnakuteks Iisraeli naabrite vastu.

Võib-olla on nendel välispoliitilistel ekspertidel õigus, kes deklareerivad, et Begini ohvriterikkad rünnakud on mõeldud selleks, et takistada Ühendriikide lähenemist Araabia riikidele, eriti koostöö otsimise võimalusi Saudi Araabiaga. Washingtoni juhtivates ringkondades hakatakse sellest Begini mängust juba aru saama ning seda väljendas eriti selgelt Ühendriikide kaitseminister Caspar Weinberger kui ta kinnitas, et Iisrael oma rünnakutega ja vastutustundetu käitumisega takistab rahu saavutamist Kesk-Idas. Esialgu arvati, et Weinberger andis edasi president Reagani seisukohti, kuid Valgest Majast kinnitati kategooriliselt, et kaitseminister andis Iisraeli kritiseerides edasi ainult oma isiklikke arvamisi.

Washingtonist kostvaid vastukäivaid arvamisi arvestades võib oletada, et Ühendriikide praegune valitsus ei ole jõudnud kindlale otsusele, mida Beginiga ette võtta ja

(Järg lk. 3)

Rahukampaania propagandavahendina

Ameerika Ühendriikide uue administratsiooni agressiivsemale välispoliitikale vastuse andmiseks on N. Liit teinud omapoolse vastukäigu. Selleks, et tuult Reagani poliitika purjedest välja manööverdada, on Kreml läänemaailmas käiku rakendanud suure rahukampaania, mille teostamisel, ülespuhumisel ja läbiviimisel ta saab abi ja toetust mitmesugustelt kommunistide katteorganisatsioonidelt, kes opereerivad maailmarahu säilitamise sildi de varjus, kuid sellele lisaks ka kiriklikelt ringkondadelt ja noorte organisatsioonidelt, kes suurest idealismist haaratuna ei taipa, et neid kasutatakse osavalt ära Moskva huvides.

N. Liidu juhtivaid ringkondi ja välispoliitika kujundajaid on eriti häirinud Ühendriikide kavatsus NATO riikide tuumarelvastuse tugevdamiseks neutronipommidega ning Lääne-Euroopa keskmise lennuulatusega tuumarakettidega ja tiibrakettidega varustamiseks, milleks NATO on andnud omapoolse põhilise nõusoleku. See kavatsus ähvardab kummutada N. Liidu relvastuse ülekaalu Euroopas ning Moskva on rakendanud kõik oma nähtavad ja nägematud abilised selleks, et seda plaani nurja ajada.

Rahudemonstratsioonid ja rahuapellid on võtnud eriti suured mõõtmed Lääne-Saksamaal, kus valitsevas sotsialistide parteis on tekkinud suured lõhed tulevase välispoliitilise liini kindlaks määramisel. Kantsler Helmut Schmidt pooldab Lääne-Euroopasse uute keskmise lennuraadiusega tuumarakettide toomist, kuid sellele kavatsusele on rauda vastu partei pahempoolne tiib, kelle eriline tugevus seisab hästi organiseeritud noorte organisatsioonides. Pahempoolsete sotsialistide seisukohti toetavad rahulolematud üliõpilased ja eriti tõhusalt ka luteri kirik.

Paljud kirikutegelased ja usumehed on ühekülgse desarmeerimise ja neutraalsuse suuremad eestvõitlejad, mis eriti ilmnes Hamburgis hiljuti toimunud Evangeeliumi Kirikupäeval, millest võtsid osa ligemale 120.000 inimest. Kirikupäeval esitatud kõnedes rõhutati eriti tuumasõja ohtu ja sellega kaasuvaid koledusi ning protesteeriti Bonni praeguse riigikaitse ja välispoliitika vastu. Kantsler Schmidt on võtnud usumeeste seisukohti väga tõsiselt ja andis usuteaduslikule ajakirjale „Evengelische Kommentare" jutuajamise oma seisukohtade selgitamiseks. Kantsler rõhutas eriti, et sakslased ja teised Lääne-Euroopa elanikud ei saa silmi kinni pigistades vastu minna N. Liidu suurele sõjalisele ülekaalule Euroopas ning peavad ka omalt poolt midagi tegema praegusele olukorrale lahenduse leidmiseks ja jõudude tasakaalustamiseks.

Noori on punaste agentidele väga lihtne üles kihutada väidetega, et rahupoliitika toetamisel ja selle viljelemisel pole noortel vaja kanda sõjaväeteenistuse kohustusi ja relvastusele minevaid summasid on palju õiglasem anda sotsiaalseteks hüvitusteks ja toetusteks. Sellest loomulikult ei räägita, et N. Liit on hambuni relvastatud ning seal on igal noorel täita pikaajaline sõjaväeteenistus, mida propageeritakse kui iga noore patriootilist kohustust oma kodumaa vastu.

Kuid vene salakavala propaganda tulemusena lisatakse sellele rahukampaaniale veel pipart ja soola Ühendriikide vastase vaenu külvamisega. Ameeriklasi süüdistatakse relvastuse võidujooksu tiivustamiseks ja sõjaseemnete külvamises. See propaganda leiab eriti viljakandvat pinda noorte hulgas, kus eriti atakeeritakse president Reagani administratsiooni ja väidetakse, et Ühendriikide praegust valitsust kontrollivad ohtlikud militaristid, kes on valmis tõmbama Lääne-Saksamaad sõtta ja tuua sakslastele kaela tuumarelvade hävingu. Kantsler Schmidt on seni kaljukindlalt võidelnud selle propaganda vastu ja saab sealjuures omamoodi kurioosiumina palju tugevama toetuse opositsioonis olevalt kristlik-demokraatlikult parteilt kui sotsialistidelt. Vastutasuks nõuab Schmidt aga president Reaganilt kiiremas korras Moskvaga läbirääkimiste alustamist relvastuse piiramiseks.

See kommunistide rahupropaganda ei leia soodsat pinda mitte ainult Lääne-Saksamaal vaid ka teistes Lääne-Euroopa NATO riikides — Inglismaal, Hollandis, Belgias ja Itaalias, kuhu kavatsetakse paigutada uusi rakette, mis on võimelised üle raudeesriide lendama ja sõja ajal nõukogude linnu purustama. Vietnami sõja ajal saadud kogemustest on Kremlil selge, et pideva rahupropagandaga ja patsifistlike ideede levitamisega, on võimalik rahvast sõja vastu üles kihutada ja ühe riigi vastupanu õõnestada ning sama taktika on võetud nüüd tarvitusele Lääne-Euroopa vastupanu nõrgestamiseks. Selle propaganda tõhustamiseks kriipsutatakse eriti alla võimalikku sõda tuumarelvadega ja kirjeldatakse selle koledusi ja tohutut hävitustööd. Seda propagandat levitatakse nii osavalt, nagu tabaks tuumasõda ainult läänemaailma ja N. Liidul ja teistel raudeesriidetagustel riikidel ei oleks vaja seda üldse karta. Tegelikult on venelased tuumasõja suhtes sama hirmul ja kartlikud nagu läänеriigid ning nad peaksid olema tuumarelvade piiramisest samal määral huvitatud nagu läänеriigid.

Paljud välispoliitilised vaatlejad kardavad, et vene rahupropaganda võib kaasa tuua Lääne-Euroopa „soomestamise", mille all mõeldakse Euroopa riikidele teatava iseseisvuse jätmist, kuid nad on sunnitud välispoliitiliselt N. Liitu ja ta sammusid toetama ning venelaste mängu kaasa mängima. Seda kardavad ka Ühendriikide välispoliitika kujundajad, kellede praeguseks suuremaks ülesandeks on Euroopaga tugeva koostöö loomine ja NATO kaitsevõime tõstmine.

K.A.

„Me hindame noorema generatsiooni panust..."

Rahvuskomitee esimees Juhan Simonson ja konsul Ernst Laur kõnelesid Läänеranniku Eesti Päevadel

Allpool väljavõtteid Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esimehe Juhan Simonsoni ja Eesti Vabariigi konsuli Ernst Lauri kõnedest hiljuti peetud Läänеranniku Eesti Päevadel Seattles.

JUHAN SIMONSON:

„Läänеranniku Eesti Päevade traditsiooniliseks aluseks ja mõtteks on olnud generatsioonide ühendamine ja laialipillatud eestlaste koondamine ühisteks pidupäevadeks. Ka käesolev Seattles toimuv suurüritus täidab neid ülesandeid, kuna siia on kogunenud nii noor kui vana, nii lähedalt kui kaugelt.

Ajaloolistel vabadusvõitluse otsustavatel tundidel, kuid samuti ka pikemaajalisel vabaduse oote ja paguluse ajajärkudel on igal rahvakillul vajalik generatsioonide koostöö ja üksteise mõistmine ühiste sihtide saavutamiseks.

Iga eestlase panus, nii noore kui vana, peab olema pühendatud selleks, et hoida elavana Eesti vabaduse leeki.

Meie hindame siiralt ja tugevalt oma noorema generatsiooni tähelepanuväärt panust eesti rahvuskultuurilises tegevuses ja Eesti vabadusvõitluslike aktsioonide edasi kandmises. Eestlus ja tung Eesti vabadusele ei ole vaibunud generatsioonide vahetuse tõttu. Selle kinnituseks on meil ainult vaja vaadelda käesolevate Läänеranniku Eesti Päevade juhtkonda, tantsijaid, võimlejaid, mängijaid, lipukandjaid ja osavõtjaid — meie noorem generatsioon on esindatud väärikalt ja võimsalt.

Nad on tublideks liitlasteks vapratele eesti koolinoortele kes meie pealinnas Tallinnas ja üli-koolilinnas Tartus on demonstreerinud ja nõudnud vabadust Eesti rahvale.

Meie kaugel, Läänemere rannikul asuv päritolumaa, Eesti on juba üle 40-ne aasta seisnud võõra võimu valduses. Keegi ei tea kui kaua võib kesta Eesti rahva orjapõli. Maailm teab vähe meie maa ja rahva saatusest ning keegi ei kuule meid!

— Maailm mälestab holocausti ohvreid, kuid mitte Siberi orjalaagri märtreid.

— Maailm mäletab Bobby Sands'i kuid mitte Jüri Kukke.

— Maailm nõuab iseseisvust Namiibia'le kuid mitte Eestile.

Kuigi maailm on meid unustanud, ei ole meie ise unustanud oma kohustusi Eesti ja eesti rahva vastu.

Algavad Läänеranniku Eesti Päevad on selle kindlakujuliseks manifestatsiooniks!

Meil on ka põhjuseid optimismiks maailma poliitiliste arengute suhtes — sündmused Poolas, USA uue administratsiooni arusaamine N. Liidu hädaohust, USA Kongressi suurem huvi Balti küsimuste vastu, ja üle kõige, tugev vastupanu kodu-eestlaste ja teiste ikestatud rahvaste poolt Nõukogude Vene survele."

ERNST LAUR:

„Niikaua kui Nõukogude Venemaa hoiab oma terrorihaardes vallutatuid rahvaid ja jätkab oma poliitikat, et vägivallaga „vabastada" teisi riike nende vabadusest ja iseseisvusest — nii kaua ei ole meie ega teiste kommunistliku Venemaa orjuses olevate rahvaste lootused vabadusele lootusetud. Afganistaani 655 tuhat ruutkilomeetrit oleks heaks ja ilusaks lisandiks Vene vallutustele

kuid 19 miljonit pärismaalast ei taha hinnata ega lugu pidada venelaste pealesurutud „abi"

ja nende vastuhakk on kujunenud Nõukogude Venele kõvemaks pähkliks kui seda osati ette arvata. Ja Nõukogude Venel on teisigi probleeme. Neid kerkib esile ja tuleb aina juurde.

Isegi Venemaal on rahulolematuid, kellede esile kerkimine oli mõeldamatu mõnikümmend aastat tagasi. Ja kas ei ole see lihtsalt uskumatu kui „häbematuks" võivad muutuda poolakad oma demonstratsioonidega kommunistlike valitsejate vastu, nõudes sotsiaalolude ja igapäevaste elutingimuste parandamist.

Ja rahulolematuse demonstratsioone on esile kerkinud Ukrainas, Leedus ja ka meie Kodu-Eestis.

Meie lootused vabadusele ei jää ainult soovunelmaks nii kaua kui meie nooremast põlvest kerkib esile selliseid mehi, kes kodumaal vaenlase võimu all olles ei karda oma ideede eest üles astuda, neid kirja panna, avaldada või ühistele nõudmistele allkirja anda — kuigi need sammud võivad tuua vangistuse, piina ja isegi surma ...

On heameel kogeda, et meil on väljaspool Eestit teatud raamides tugev pealekasv, kuid maailma üldine olukorra areng nõuab meilt palju suuremat valmisolekut ja aktiivsemat tegevust.

Olen kindel et meie nooremad põlved on valmis võtma oma õlgadele seda koormat ja kandama neid kohustusi, mida eestlase sünniõigus ja etnilise päritolu uhkus neilt nõuavad".

Ottawa raport:

Gaas paneb rattad käima

Gaasitorustiku ehitamine annab tööd sadadele töölistele

Alaska Highway Gas Pipeline on maailma suurim erakapitaliga teostatav projekt Robert Irvine'i arvates, kes on riigiministeeriumi ökonoomilise arengu analüseerija. On loota, et Kanada osa selles hiigelettevõttes viiakse lõpule käesoleva aasta lõpuks.

Kui Kanada osa on valmis, hakkab kanada gaas Ühendriikidesse voolama. Kui aga Alaska osa valmis saab, tuuakse Kanadasse Ühendriikide gaasi, et kompenseerida esialgset kanada eksporti. Kuna see otsus kanada osa ehitada tehti, ilma et Ühendriigid omas osas garanteerinud oleksid omapoolse gaasitorustiku ehitamist, siis tõstis opositsioon parlamendis häält ja heitis valitsusele ette, et Kanada hakkab oma gaasi Ühendriikidesse eksporteerima olukorras, kus võib-olla tal endal läheks vaja seda gaasi.

Energiaminister Marc Lalonde ütles, et USA kongress võttis vastu otsuse eelmise president Jimmy Carteri ajal, et Ühendriigid ehitavad gaasitorustiku Alaska osa.

Hiljem aga ütles president Ronald Regan, et ka tema pooldab gaasitorustiku ehitamist, kuid ehituseks vajalik kapital tuleb eraviisil kokku panna.

Ühendriikide osa torustikust läheks praeguse eelarve järele maksma 23 miljardit dollarit. Kanada osa, mis praegu ehitamisel on, läheb maksma 8 miljardit dollarit. Ameerika ettevõtjad on kinnitanud, et kapital, mis ameerika osa ehitamiseks vajalik, pannakse kokku ameerika turul.

„Foreign Investments Review's" avaldatud artiklis ütleb Irvine, et torustiku süsteem on ehitatud nii, et see kannaks gaasi Ühendriikide tarbijaile 2.4 miljardi kuupjalga päevas. Kui peaks tarvidus olema, siis saaks torustikusüsteem vastu võtta veel 1.2 miljadi kuubik-jalga päevas lisaks Mackenzie delta gaasist, mis oleks mõeldud Kanada tarbeks.

Praegu aga kannaks Kanada osa süsteemist Alberta gaasi, kus üks osa oleks juhitud Ühendriikide Vaikse ookeani lääneäärseisse osadesse ning torustiku idaosa viiks gaasi ameerika kesk-lääne.

Torustik oleks Kanadas peagu 5.000 km pikk ning peagu 6.000 km pikk Ühendriikides. Kanadas moodustati uus kompanii torustiku ehitamiseks — Foothills Pipe Lines (Yukon) Limited of Calgary —, mis kuulub osaliselt Calgary kompaniile Nova ja osaliselt Westcoast Transmission Company Limited of Vancouverile.

Kasu, mis torustiku ehitamine annab, jätab oma märgi kogu riigile. Esimene oleks Kootenay Area Indian Council Briti Kolumbias, kes sai lepingu Foothilliga, mis laseb indiaanlasil maa puhastada võsast ning torud kohale tõsta. Töö ja raha, mis sellest voolama hakkas, on juba märgatavalt tööta indiaanlaste olukorda võrratult parandanud.

Lepingud torustiku toomiseks Kanada osas anti välja Stelco Inc.'ile, mis asub Hamiltonis, Ontarios ja Interprovincial Steel and Pipe Corporation Limited'ile (Ipsco), mis asub Reginas.

Stelco vabrikud Wellandis ja Hamiltonis (Ontario) ning Camrose'is (Alberta) saavad tööd ajal, kus tellimisi palju ei ole tagasihoidliku ehitustegevuse tõttu. Ipsca vabrikud Reginas ja Edmontonis on samuti täie koormatusega töös valmistades suure läbimõõduga torusid.

Peale selle, et torustiku ehitamine sadadele ja sadadele tööd annab, saavad sellest kasu kogemuste näol ka vabrikud, kuna torud, mis ehitatakse, on teise süsteemiga töödeltud, et pidada vastu arktika maastiku oludele ja kliimale. Samuti pole meil enne ehitatud nii suuri torusid, osaliselt on nende läbimõõt enam kui 100 cm. Teised vajalikud osad, nagu kompressorid ja sulglapid, toodetakse samuti Kanadas. See annab kanada tööstustele kogemusi ning nad võivad samade toodetega maailmaturgu hakata varustama.

Gaasitorustiku ehitamine edutab uurimusi ja arendab tööstust ning laseb kanada tööstustel asuda võistlema internatsionaalsel turul. Kuid gaasitorustik annab suurima kasumi loomulikult sel alal, milleks teda ehitama hakati: sellest kujuneb uus energiaallikas.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

23. ja 24.. aug. dr. H. Tari, tel. 922-3824.

29. ja 30. aug. dr. J. Marley, tel. 921-7777.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

kuidas teda kohelda. Begini kaitsjad mainivad, et Iisraeli peaminister võitleb kõigi vahenditega Iisraeli riigi olemasolu eest, hoolimata sellest, mida Ühendriikides sellest poliitikast arvatakse. Sealjuures jääb aga mõistmatuks, miks Begin ignoreerib täielikult Ühendriikide poliitilisi huvisid Kesk-Idas ehkki Iisraeli riik püsib ainult Ühendriikide majanduslikul ja sõjalisel toetusel. Nähtavasti opereeritakse Iisraelis juutluse suure mõjuga Ühendriikides ja seni on see teooria hästi väljatöötanud. Kui kaua sellest mõjust aga tulevikus jatkub kui Iisrael jatkab oma ülbet poliitikat, on omaette küsimus. Lääne-Euroopa riigid on teatavasti Begini julmade „Iisraeli päästmise" operatsioonide kohta teinud juba oma järeldused.

☆

Kanada autosõitjad on märganud viimasel ajal siinsetel maanteedel üsna tihti vene Lada sõiduautosid. Neid ei ole eriti palju, kuid nad torkavad siiski silma. See on tekitanud sageli arvamisi, et venelased produtseerivad nüüd oma itaallaste poolt ehitatud autotööstuses suuremates kogustes sõiduautosid ning neist jatkub omainimestele ning piisab isegi ekspordiks.

See mõtlemisviis ei ole siiski kaugeltki õige. Statistika kõneleb, et vene autotööstused on võimelised aastas välja laskma ainult 1,3 miljonit autot. Sellest ei jatku kaugeltki oma inimeste rahuldamiseks, veel vähem ekspordiks. Kuid vaatamata sellele teevad venelased suuri pingutusi, et paisata oma autosid välisturgudele ja teha siin oma odavate hindadega dumpingut. Kui vilets on Venemaal autoturg, selgub juba sellest, et praegu omab seal 1000-st inimesest ainult 22 inimest auto. Lääne-Euroopas tuleb 1000-de inimese kohta 300 ja Ühendriikides koguni 500 autot, mis näitab kui palju N. Liit on läänemaailmast autotoodangu alal maha jäänud.

Poola sündmused on pannud Kremli mehed selle probleemi ümber mõtlema. Venelane on küll seni ajani olnud kommunistliku süsteemi suhtes väga leplik ja lasknud ennast aastakümneid Kremli propagandavaledest ninapidi vedada. Kuid kes teab — võibolla toimub rahva hulgas äkki suur omamoodi „ärkamisaeg" ja mis juhtub siis kui miljonid vene töölised lööd streigid lahti ja nõuavad ka poola tööliste eeskujul Solidaarsust!

Seda arengusuunda arvesse võttes on Kremlis hakatud nüüd planeerima kuidas anda rahvale rohkem autosid ja televisiooniaparaate. Vene suuremaks autotööstuseks on Togliattigradis asuv itaalia Fiati tehaste poolt ehitatud Vaz tööstus, mille itaallased ehitasid võrdlemisi odavalt — 1,5 miljardi dollari eest. Mainitakse, et vaatamata sellele suurele operatsioonile ei teinud itaallased ühtegi senti profiiti. See tööstus valmistabki Venemaal Zhiguli nime all tuntud autosid, mis välismaailmas kannavad Lada nimetust.

Kuid nüüd on Moskva asunud itaallastega läbirääkimistesse, et itaallased moderniseeriks ja ehitaks ümber nende vana AZLK autotööstuse, mis on produtseerinud Moskvitsh autosid. Läbirääkimised itaallastega ei anna aga tõenäoliselt loodetud tulemusi ning nüüd on selle tehingu järele oma käed välja sirutanud prantsuse Citroeni autotööstus.

On otse üllatav, millise kergemeelsusega lääneriikide tööstused Venemaaga äri tegemise võimalusi otsivad ning sellega Moskva tööstust moderniseerivad ja N. Liidu võimsust tõstavad. Keegi ei mõtle sellele, et ka suur osa ajakohastatud AZLK autotööstuse autodest hakkab tulevikus voolama odavate hindadega välisturgudele ning võistlema siinsete autotööstustega, tekitades Kremlis ettekalkuleeritud kujul tööpuudust ja majanduslikke raskusi.

AMI

Vihm ei suutnud rikkuda Jõekääru Valguspidu

Rikkalikud noorte laulu- ja tantsuettekanded -- Noorte omaloominguna esitati näidend „Energiakriis"

Jõekääru Laste Suvekodu traditsiooniline Valguspidu toimus möödunud laupäeva — 15.. augusti — õhtul. Vaatamata „märjale" ilmale oli tulnud arvukas lastevanemate ja noortesõprade pere noorte omaloomingut jälgima ja kaasaelama.

Noored esitasid rikkaliku ja mitmepalgelise eeskava, mis oli Jõekääru noorte omalooming ja mille nad publiku ette tõid neile omase entusiasmiga. Noored andsid paari tunni kestel ilusa ja läbitöötatud läbilõike suvekodus õpitud laludest, rahvatantsudest ja nädala jooksul õpitud näitemängust „Energiakriis".

Näidend oli läbipõimitud laulu, tantsu ja huvitavate piltidega energia kriisi üksikutest faasidest, mille olid koostanud Jõekääru noored I. Kivi, T. Lomax ja J. Metsala.

Eeskava algas vaatamata vihmast märjaks leotatud spordiväljakul ettenähtud ajal.

Kell 8 õhtul marssis Peeter Jeegeri akordionihelide saatel peoväljakule Jõekääru noorte vägi. Rongkäigu eesotsas sammus suvekodu juhataja Jaan Veenpere, tema taga noored oma kasvatajate saatel, nende taga Jõekääru „veebel" E. Ruberg. Peoväljakule jõudes rivistusid noored tribüünil aset võtnud publiku ette, kes neid vastu võttis tugeva aplausi saatel. Suvekodu juhataja pöördus rahva poole lühikese sõnavõtuga, kes tervitas publikut suvekodu nimel ja tänas Toronto Eesti Naisseltsi suvekodu korraldamise eest.

Eeskava algas Jõekääru noorte ühislauluga Helle Leithami juhatusel. Lauldi kolm laulu — „Postipoiss", „Kaunis kodusaar" ja „Öö pime".

Järgnes rahvatants Peeter Jeegeri akordionihelide saatel. Tantsud olid hoogsad. pääsesid hästi mõjule ja võeti vastu elavate kiiduavaldustega.

Nüüd järgnes Jõekääru noorte poolt loodud näitemäng „Energiakriis". Lava kujutas endast taevast mehaanika töökoda, kus Taevaisa juurde saabub pisitillukene ingel Agu, kes on väga uudishimulik. Ta könnib ringi, vaatab ja katsub kõike mis töökojas leidub. Agu vajutab seda lülitajat, mis kontrollib maailma energiat ja kohe hakkab energia kaduma, tuled kustuvad aeglaselt ja maailm muutub pimedaks. Valguse jälle saabudes algab lillede ja liblikate tants. Lava pimenemisel ilmusid vaateväljakule lugemata hulk jaaniussikesi, kes sähvisid valguskiiri kõikjale. See oli suurepärane vaatepilt ja kutsus esile tugeva aplausi.

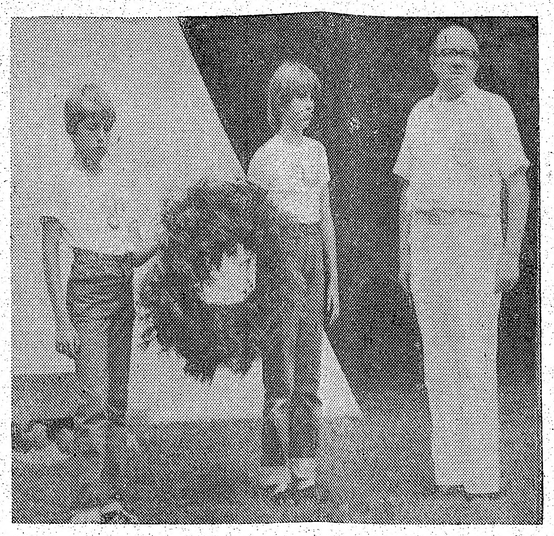

Jõekääru suvekodu külaskäigu ajal Seedrioru suvekodusse asetati kasvandike poolt pärg mälestussamba jalale. Vasakult Eric Linask, Lisa Novek ja E. Ruberg. Foto: J. Säägi

Järgnesid jälle laulud ja tantsud, kus suuremaid tüdrukuid juhtis T. Lomax, keskmisi I. Kivi ja väikesi J. Metsala. Ettekanded lõppesid haarava tõrvik-rongkäiguga. Publiku ees peatuti hetkeks ning suured tüdrukud P. Küng, V. Oder ja L. Van der Veen laulsid „Järv leegib".

Valguspidu lõpupunktiks oli suurte tüdrukute palvelaul „Jumal mu süda".

Patriootilise lõppsõna ütles ja palvuse pidas E. Ruberg, mille järele kõlas Eesti hümn.

Jõekääru söögisaalis pakkusid perenaised pidulistele kuuma kohvi ja maitsevaid suupisteid. Külastati ka sini-must-valge „sepikoda", kuhu oli ülesseatud E. Rubergi ja suvekodu kasvandike kunstinäitus, mis leidis elavat külastamist. Suures saalis aga toimus Jõekääru noorte tantsuõhtu.

Alles kesköö paiku lahkusid pidulised Jõekäärult, viies kaasa kaunid mälestused ja rahuldustunde Jõekääru noorte tegevusest.

J. Sgi

Alcan Building Products
Authorized Dealer
ALCAN
VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
KAASTAALUSED JA PAIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LATI ETTEVOIE
Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

Wintario abi loomingupäevadele

Avamine 23. augustil Jõekäärul

Eesti Rahvuskultuuri Loomingupäevad, „Looming '81", alustavad Jõekäärul oma tegevust eeloleval nädalalõpul. Avamispäeva kõne 23. augustil on muusikapedagoogilt ja Ühendriikides tegutsevalt sümfoonia orkestrite dirigendilt dr. Taavo Virkhausilt. Erilise külalisena on Loomingupäevade lektoriks eesti balleti ema, Rahel Olbrei.

„Loomingupäevi võib õigustatult nimetada ainulaadseks kultuuriürituseks," ütleb peakorraldaja Mall Puhm. „Kus mujal oleks võimalik osaleda loomingu protsessis dr. Roman Toiga väljaspool tema konservatooriumi klasse?"

Loomingupäevadele toob kunstiajaloolane dr. Olga Berendsen Rutgersi ülikoolist USA's oma teadmisi,

esitades ettekannetes eesti kunstnikke väljaspool kodumaad ja toonitades kunstide omavahelist kontakti ja mõju möödunud sajandite jooksul Lääne-Euroopas.

Teatri alal annavad oma rikkalikest kogemustest elamusi Riina Reinik ja Rudolf Lipp. Nädala lõpul käsitavad lavalist liikumist ja lavadekoratsioone Rahel Olbrei ja Tiina Lipp-Leppik.

Rahvatantsu eriteadlane Toomas Metsala koos Annely Rigaga esitavad analüüse ja demonstratsioone tantsu alal. Eesti keele õppelinte valmistab Vello Salo oma rühmaga ja kirjandusliku eneseväljenduse ringi eest hoolitseb Valli Naelapea. Fotokunsti õppering kavatseb H. Westerblomi juhatusel säilitada Loomingupäevade iseloomu tulevikuks ja esitada oma audio-visuaalse kava viimase õhtu ettekannete sarjas.

Enne viimast ettevalmistusnädalat tuli Ontario riigi poolt ametlik kinnitus majandusliku toetuse saamiseks Wintario kaudu. Wintario katab tavakohaselt 50 protsenti kogu ettevõtte kulude eelarvest.

Omapäraseks tegevuseks võib kujuneda loovmõtlemise huviring, mida väikeses koosseisus juhendavad Valli Naelapea, Andres Raudsepp ja Peeter Sepp.

A. Raudsepp juhendab ka ettekandeid ja arutlusgruppe kunstide omavaheliste mõjude, ühiste nimetajate loomingulise protsessi üle, millest osa võtavad kohalikud lektorid ja kunstnikud.

Paljud õpperingid, laudkonnavestlused, õhtused ettekanded ja arutlused vaheldumisi vabaajaveetmisega teevad need seitse päeva asendamatuks. Pingerikkad päevad lõpevad õhtuse meelelahutusajaga või saunamõju nautimisega.

Riigi toetuse kaasabil on osavõtuks võimalik veel paarikümnel osavõtjal eelregistreerinutega ühineda.

Informatsiooniks palutakse helistada Lilian Puustile, tel. 261-3563. Kohalik registreerimine toimub Jõekäärul, pühapäeval, 23. augustil, enne lõunat suvekodu peahoones.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu kruntide ümber.
B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

Neustadti auhind $25.000

Ivar Ivaski loodud auhinna summa tõusis rohkem kui kahekordseks

Ivar Ivaski loodud Oklahoma üliskooli Neustadt kirjandusauhind on astunud oma teise aastakümnendisse. Selle aja jooksul on auhind küpsenud respekteeritavaks ja tähelepanuväärseks kirjandusauhinnaks ülemaailmselt. Astudes teise aastakümnendisse on auhinna suurus seniselt $10.000-lt tõstetud $25.000-le, tõustes seega Nobeli kirjandusauhinna järel teisele kohale ülemaailmsete luuletajate, prosaistide ja draamakirjanike auhindamiseks.

Auhinnale pani majandusliku aluse Neustadt'i perekond Ardmore'is, Oklahomas, kes andis sellele 1972. aastal $200.000-lise põhikapitali, et elus hoida Oklahoma ülikooli õppejõu ja „World Literature Today" toimetaja Ivar Ivaski loodud auhinda.

Ivar Ivask ütleb auhinna suurendamise puhul, et esialgselt oli eesmärgiks alternatiiv Nobeli auhinnale.

Kuid see on kujunenud auhinnaks, mis võistleb mitte üksnes raha või prestiizhi pärast, vaid ka oma ulatuselt võrreldes teiste auhindadega. Kui Nobeli auhinda peetakse kullastandardil olevaks, siis ka Neustadt on olnud väga edukas, järeldades kandidaatide, laureaatide ja zhüriiliikmete arvuga, kes on hiljem valitud välja Nobeli laureaatideks.

1978. a. Neustadt'i laureaat C. Milosz valiti 1980 Nobeli laureaadiks; ka on neli endist Neustadt'i auhinna kandidaati nimetatud Nobeli laureaatide kandidaatideks.

I. Ivask ütleb, et Neustadt on täitnud ühe oma esialgse eesmärgi, et lasta kirjandusala väljavalituid nomineerida ja hinnata kirjanikke, keda nad peavad parimaiks maailmas, arvestamata nende maad, rassi või kirjanduslikku stiili.

12-liikmeline zhürii, kes ise on prominentsed kirjanikud, toimetajad ja kriitikud, esindavad mitmeid poliitilisi ideoloogiaid, kultuure ja kirjanduszhanre.

Väljaarvatud Ivar Ivask, kes on alaline zhüriiliige, vahelduvad teised zhüriiliikmed igal auhinnaaastal.

Seni on iga kahe aasta tagant valitud laureaat. Järgmine, seitsmes, valitakse tuleva aasta veebruaris. Eeltööd on juba toimunud, zhürii leitud, kes teeb ettevalmistusi kandidaatide nimetamiseks. Kui kandidaadid on nimetatud, on zhüriile antud kuus kuud aega nende tööde lugemiseks ja hindamiseks. Selle järel kohtub zhürii kinnisel koosolekul 2—3 päevaks, arutlemaks, kaalumaks ja hindamaks kandidaatide loomingut. Igal zhürii liikmel, väljaarvatud I. Ivask, on õigus ühe kandidaadi esitamiseks.

Kui laureaat on valitud, tuuakse ta Oklahomasse auhinna vastuvõtu tseremooniale.

Kultuuriliste aspektide vahetus ja kirjanduslike loojate tutvustamine ülikooli õpilastele on olnud võimaluseks, milleks Neustadti perekonnal oli ettenägelikkust.

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Konsul Evald Uustalu haigestus

NEW YORK — Eesti Vabariigi uus konsul New Yorgi Eesti konsulaadis Evald Uustalu haigestus augusti alul kollatõvesse. E. Uustalu läks end ravima Rootsi, kus tal endise töökoha tõttu on haiguskindlustuse soodustused.

Annie Lehari uppus

Torontos elav Leharite perekond viibis koos Saksamaalt tulnud külalistega Manitoulini saarel suvitamas. Annie Lehari läks koos naiskülalisega Kagavongi järvele ujuma, kuna mehed olid sel ajal paadiga kalastamas. Naised ujusid kuni 300 m kaugusele ja hakkasid siis tagasi pöörduma, kusjuures tugev vastutuul takistas ujumist. Korraga kaaslane märkas, et Annie ahmib õhku ja vajab abi. Ta hoidis teda veepeal ja kutsus abi. Paat jõudis kohale ja ujuja viidi randa, kus ta jäi esialgu rannale lamama, kuni toimetati edasi haiglasse. Ta suri teel, ja kuigi ta vee alla ei vajunud, leiti, et surma põhjustas uppumine.

Eesti karikaturist paremate hulgas

Belgia supellinnas Knokkes toimub tuleval aastal pärast 1982. aastat valminud karikatuuride näitus Welt-Cartoonale, kus pannakse välja 43 riigi karikaturistide töödest 2400. Käesoleva aasta maikuul toimus Oberhauseni kunstiühingu korraldusel „cartoon international" nimeline näitus, kus on välja pandud 180 karikatuuri. Nende hulgas eestlase Ants Kasesalu karikatuur „Paljud tahavad tüürida, kuid üks peab töötama", mis iseloomustas N. Liidu süsteemi. Karikatuur ilmus ka ajalehes „Welt am Sonntag" 3. mai numbris.

* Elulookirjeldust nõutakse sagedamini nendelt, kel pole õiget elugi olnud.

Arvo Valton

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadas:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ..... 19 .. . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

Armast

ASTA NAU'd

mälestab leinas

VANA ANDRESE KOGUDUSE NAISKOMITEE

Armast õde ja tädi

VEVRONIA OKK'i

neiuna SIIMANN

sündinud 5. juulil 1905 Häädemeestel
surnud 1. juulil 1981 Tallinnas

mälestavad kurbuses

LARISSA CATHY
MAIMU abikaasaga MARVI abikaasaga
TOMMY

Armast sõpra ja ristiisa

HUGO VALTER'it

mälestavad leinas

IMBI, REIN, RAVO ja TOIVO

Armast sugulast

TAMARA PEDJASALU

mälestavad

SALME ja MIHKEL
INGE ja HERMAN
MALLE, MERIKE ja IVAR
MARJE ja MADIS

Lahkunud sõpra

ARVID VILMS'i

mälestavad EUGEN REIAL ja ILSE FREY

Olgu kerge Sulle muld, mida armastusega harisid!

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

•

Matusemaja on üle 115 aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Kevadel oli Buffalos Pauluse koguduses leeripüha. Koguduse õpetaja J. Teras õnnistas 6 eesti noort. Jumalateenistust kaunistasid soololauludega Lydia Kööp ja Igor Lupkin, orelisaade oli helikunstnik P.P. Lüdigult. Pildil õpetaja koos leerilastega. Esimene rida vasakult: Eva Lea Raudsepp, õpetaja Johan Teras, Piret Mai Oja; teine rida: Thomas Erik Kurrikoff, Eric Karjel, Olaf Alan Aavik ja Urmas Mark Lupkin.
Foto: Andy Zirna

Täna on juttu

Imevõimetega pastor Häädemeestel

Pastor Ernst Jaesche juurde tulid inimesed abi otsima kogu Eestist

Pärnumaal, Häädemeestel oli kirikuõpetajaks Ernst Gottlob Jaesche, sünd. 12. okt. 1867 Tartus. Ordineeritud õp. ametisse 17. sept. 1899 Häädemeeste koguduse peale. Ta lahkus Häädemeestelt minnes pensionile 12. okt. 1932.

Jaesche oli tuntud oma erilise imevõimuga haiguste ravimise alal. Ta ravis mitmeid haigusi heade tagajärgedega. Haiged tema juurde tulid abi otsima üle Eesti igast seltskonnakihist. Isegi praost Lattiku abikaasa oli tema patsient. Paljud haiged, kes olid juba mitme arsti ravil olnud ilma abi saamata, paranesid Jaesche juures täiesti.

Iga uue patsiendi saabumisel laskis ta sellel lahti riietuda kuni pesuni ja diivanile heita, kattes haige valge linaga ja „kompas" oma kätega üle haige keha ilma teda puudutamata. Haige pidi ütlema, kus kohal ta tunneb kas sooja või külma. Selle põhjal määras ta haiguse asukoha, selle liigi või iseloomu ja haiguse levimise. Paljudel haigetel, nagu operatsiooni vajaduse puhul, soovitas ta arsti poole pöörduda. Ka nakkushaigusi ja päritavaid vaimuhaigusi ta ei ravinud, öeldes, et siin ta ei saa aidata.

Jaesche raviviis oli lihtne. Eriti hea mõjuga ravis ta reuma või artriitise all kannatajaid sõrmeotsi allapoole hoides ja neid üle patsiendi haige koha libistades.

Reumahaiged paranesid täielikult, visates oma kepi või kargud minema ja mõnest sai isegi tantsija.

Toon siin ühe näite: Mina, allakirjutanu, olen ise tantsinud ühe kohaliku noormehega, kes varem ei olnud suuteline liikuma, kuid paranes Jaesche ravikäte all täiesti.

Patsiendi haigeid kohti ravis ta ka masseerides, tarvitades määrimiseks eukalüptuse-õli. Haigetele soovitas ta ainult ravimtaimede teed. Ta ravis haigeid igapäev hommikust hilise õhtuni ilma tasuta, väljaarvatud laupäevad ja pühapäevad. Nendel päevadel nähti õpetajat tihti peale kirikuteenistust kõos abikaasaga kraavikallastel, koplites ja aasadel ravimtaimi korjamas, millest ta ravimeid valmistas.

Jaesche „tegi" harilikust kaevuveest imevett, peamiselt seedimisrikete parandamiseks. Kord nägin ma ise haigete vastuvõturuumis pealt seda imevee „tegemist".

Jaesche hoidis veepange kohal oma käed, sõrmeotsad allpool.

Ma julgesin vaevalt hingata, kartes teda segada. Arvasin oma nooruse rumaluses, et ta loeb salasõnu vee peale või palvetab, kuid ta vaatas üksisilmi, kinnisui oma toimingule, ainult ta käed liikusid ühelt pangelt teisele. Veepangi reas pingil oli 3—4 tükki korraga. Seda imevett tuli hoida pudelis, mis oli kaetud musta suka või musta riidega, et kaitseda valguse eest.

Teine imeravi objekt oli õhuke nelinurkne padi, mida Jaesche valmistas samuti nagu vettki. Patja tuli valguse eest hoida, see pidi olema samuti kaetud musta riidega. Sel padjal oli valu äravõtmise võim, parandas pealeasetamisega valutavaid hambaid, peavalu, valu liigestes, haavades jne. Olen unustanud, mis materjalist oli see padi, kuid arvatavasti sulgedest.

Mul seda ravivee-pudelit ei olnud, aga oli ravipadi. Selle padja valuvõtmisemõju sain ma tunda samal suvel. Kord, kui ma olin viimane saunast tulija, olid sõed saunaahjus põlema hakanud, ma sain karmumürgituse, hakkasin oksendama ja mu pea lõhkus õudselt valutada. Siis tuli mulle meelde kapipõhjas olev imeravipadi, mida võis valutaval kohal hoida ainult 1 minut.

Tegin Jaesche käsu järgi ja minuti jooksul oli mu peavalu kadunud, olin äkki sama terve kui sauna minnes.

Ka mu abikaasa onul oli niisugune padi olemas. Onul võttis see padi samuti 1 min. jooksul ära hambavalu. Padja head mõju kiitsid kõik Jaesche patsiendid, samuti oli kuulda kiitust imeveepudeli heast mõjust.

Natuke Jaesche isikust ja minust endast kui tema patsiendist: Ernst Gottlob Jaesche oli pika kasvuga, kõhn, lõuahabemega **mees. Rahvuselt oli ta sakslane,** samuti tema abikaasa. Lapsi neil ei olnud, oli ainult kasutütar. Vaimulikud toimingud kirikus sooritas ta tugeva saksa aktsendiga, ka hääldas ta mõningaid eestikeelseid sõnu valesti. Seltskondlikult peale ametlikkude toimingute ei olnud tal ümbruskonna elanikkudega mingisugust läbikäimist peale Häädemeeste apteegi omaniku proviisor Karl Kiini perekonna, kelle majasõber ta oli oma abikaasaga. Jaesche on rääkinud Karl Kiinile, et ta on olnud Vene-Jaapani sõjas sõjaväeõpetaja, ka olevat ta paar aastat arstiteadust õppinud. Sõjavaehaiglas olevat ta avastanud oma käte imevõimed. Kui ta on asetanud oma käe haavatud sõduri valutavale kohale, on sealt kadunud valu.

Jaesche oli väga usklik ja heasüdamlik, rahast ta ei hoolinud. Vaevalt, et talle koguduse liikmemaksugi korralikult tasuti.

Jaesche heatahtlikkust kasutati vahest kurjalt. Oli juhuseid, kus joodikul puudus raha. Olles mitte tema patsient, läks ta õpetaja juurde ja palus rohuraha.

Saades raha, tarvitas ta seda viina ostmiseks ja peaparandamiseks.

Kirikumõisa-maa oli rendil, ise ta ei olnud huvitatud majapidamisest ega aiandusest. Kirikumõisat ümbritses suur õunapuuaed. Jaesche teenijal Saaremaa vanatüdruk Idal oli õpetaja poolt range keeld: Mitte aias õunavargaid külapoisse **hirmutada, nad võivad** aia vahelt välja pugedes endale haiget teha. Oma patsientidelt ravi eest ta tasu ei võtnud, kuid kingitusena viidi kööki vana Ida kätte toitaineid värsket liha, kala, võid, mune jne.

Jaesche elu oli sama lihtne kui ta raviviiski.

Rentnik sõidutas teda pühapäeviti kirikusse harilikus töövankris, kuna endine õpetaja sakslane Redlich sõitis kiriku kahehobusetõllas, kutsar pukis.

Kirikumõis, kus elas Jaesche, oli 1 km. kaugusel Häädemeeste alevist. Kirikumõisapiir oli koos taluomaniku Karl Martinsoni talupiiriga. Selle talu perepoeg August Martinson, (eestitatud nimega August Martveli) oli minu abikaasa, kes oli Tartu Muusikakoolis kantselei ametnik ja õppis ülikoolis loomaarsti-teadust. Meie elasime Tartus ja käisime suveti Häädemeestel minu mehevanemate talus heinal, esimest korda 1926. Jaesche ristis Häädemeestel 1929 meie poja Heiki Martveli, kes on alates 1959 USA sõjaväe-insener, osakonnajuhataja.

Mina kannatasin aegajalt pimesoole valude all, arst ütles, et operatsioon on mõõdapääsematu.

Kuuldes kirikuõpetaja imeravist, palusin temalt abi, mida ma ka sain heade tagajärgedega, s.t. pääsesin valudest ja operatsioonist kogu eluajaks,

pimesool pole mind pärast Jaesche ravi enam mitte kordagi häirinud.

Ümbruskonna elanikkudele olid Jaesche patsiendid teretulnud, andes lisa sissetulekuid korterite ja toitainete tarvitamisel, samuti andsid abitarvitajad head sissetulekut kohalikule apteegile eukalüptiõli ja ravimtaimeteed. Sel ajal tekkis alevisse ka turg. Ja suvitajaid meelitas Häädemeestele ilus liivane mererand, mis asetses otse alevi taga.

Et Jaesche abitarvitajate majutamisega oli raskusi, kavatsesid proviisor Kiin ja üks alevikaupmees ehitada hotelli, kuid sellest tõmbas kriipsu läbi Häädemeeste jaoskonnaarst dr. Vaba, sest ükski haigetest ei tarvitanud arstiabi. Dr. Vaba nõudel kaebas Maavalitsus Jaesche Pärnu kohtusse kui kutseta arsti.

Kohus leidis, et Jaesche haigete abistamises ei ole midagi seadusevastast, mõistis ta õigeks, lubades tal edasi tegutseda.

Varsti pärast kohut lahkus Jaesche Häädemeestelt minnes Tartu pensionile. Tartust siirdus ta Saksamaale.

EPL/Eesi Martveli

Leinateateid

Türgimaal puhkusel viibides sai õnnetult surma 8. juulil Elmar Meenov, sündinud 7. detsembril 1924 Räpinas.

Lõuna-Aafrikas suri 12. juunil Jaak Aavisto, sündinud 26. detsembril 1912 Tallinnas.

Cambridge'is, Inglismaal suri 2. juulil Ernst Johannes Weinberg, sündinud 27. märtsil 1903 Raplas.

E. Hamptonis, Inglismaal, suri 18. juunil Voldemar Toomingas, sündinud 26. jaanuaril 1925 Kärstnas.

Leicesteris, Inglismaal suri Endel Oja, sündinud 4. oktoobril 1922 Imavere vallas.

Kosmolskis suri 9. mail Vello-Taigur Torro, sündinud 20. juunil 1922 Tartus.

Seattles suri 14. juunil Alfred Kaemer, sündinud 20. mail 1905 Vastemõisas.

Lakewoodis, N.J. suri 9. juulil Ida Taras, sündinud 5. novembril 1895 Tartumaal.

Lakewoodis, N.J. suri 15. juunil Otto Mähar, sündinud 1. oktoobril 1912 Võrumaal.

Chicagos suri 26. juunil Gustav Magus, sündinud 4. veebruaril 1898 Saaremaal.

Mölndalis, Rootsis suri 15. juunil Rosalie Aasmäe, sündinud 1. mail Koipse saarel.

Stokholmis suri 13. juunil Elvy Gailit, sündinud 28. augustil Otepääl.

Göteborgis suri 16. juunil politseiametnik Elmar Märtin, sündinud 17. septembril 1907 Tartumaal.

Cincinnatis, Ohios suri 15. juulil Aliede Hirv, neiuna Roos, sündinud 22. septembril 1898 Tormas.

Pariisis suri 26. juunil dipl. insener Valerian Beckmann, sündinud 5. veebruaril 1897 Tallinnas.

Los Angeleses suri 12. juulil Valdur Tael, sündinud 14. jaanuaril 1924 Paides.

Geislingenis suri 10. juulil praost Max Waher, sündinud 17. jaanuaril 1897 Otepääl.

Stokholmis suri 18. juulil Jaan Raud, sündinud 5. veebruaril 1928 Tartus.

Ridgewoodis, N.J. suri 20. juulil Alvine Huik.

Cambridges, Inglismaal suri 16. juunil agronoom Harry Põdersoo, sündinud 10. septembril 1906 Haaslaval, Tartumaal.

Ühendriikides suri 20. juulil Ina Marianne Varik, neiuna Müür, sündinud 9. detsembril 1899.

New Yorgis suri 20. juulil dipl. ins. Karl Hirv, sündinud 9. novembril 1903 Tallinnas.

Södertäljes suri 9. juunil ipodiakon Johannes Jürgenson, sündinud 29. juulil 1901 Eestis.

Tallinnas suri 1. juunil Harri Seemre, sündinud 10. veebruaril 1927.

Finspångis, Rootsis suri 10. juunil Maria Ojala, neiuna Kolman, sündinud 17. juulil 1891 Pärispeal.

Kaljumägede külastamine

(CANADIAN SCENE) — Kanada esimese peaministri John A. MacDonaldi naine Agnes oli tugeva iseloomuga naine. Vahest pidi ta küll Sir John A.-le alla andma, kuid nende esimesel Kaljumägede külastusel shokeeris ta kõiki peaministri saatjaskonnas, kes muide olid tolle aja kohaselt mehed.

Kui nad läbi hiiglaslike Kaljumägede oma erarongis sõitsid, muutus Agnes rahutuks. Vaatepilt oli hingemattev, kuid ta ei suutnud küllaldaselt näha — siin-seal mõni sätendav mäetipp, ja siis oli see kadunud, kuna rong edasi liikus. Muidugi avanes ees uus panoraam, kuid Agnest see ei rahuldanud. Ta küsis Sir John A-lt luba vedurijuhi kabiini katusel sõita. Sir John leidis, et see on naeruväärt ning kõik teised mehed vangutasid päid. Kuid Agnes viis oma tahtmise läbi. Kui rong kuskil mägede vahel peatus, kutsus Agnes Sir Johni endaga katuselt avanevat vaatepilti jagama. Sir John tegi seda — kuid ainult viivuks. Agnes sõitis aga vedurijuhi kabiini katusel maha 600 miili.

Kui CPR-i „Special" aeglaselt läbi mägestiku sõitis, möödus ta mitmetest jaamadest, kus veel ehitustööd käimas. Võib kujutleda, mida need raudteetöölised mõtlesid kui nad riigi „esimest leedit" niiviisi Kaljumägede ilu nautimas nägid.

...teateid

...maal puhkusel viibides sai
... surma 8. juulil Elmar
... sündinud 7. detsembril
...binas.
...Aafrikas suri 12. juunil
...visto, sündinud 26. det-
...1912 Tallinnas.
...idge'is, Inglismaal suri 2.
...rnst Johannes Weinberg,
... 27. märtsil 1903 Raplas.
...mptonis, Inglismaal, suri
...l Voldemar Toomingas,
... 26. jaanuaril 1925 Kärst-

...eris, Inglismaal suri En-
... sündinud 4. oktoobril 1922
... vallas.
...skis suri 9. mail Vello-
...Torro, sündinud 20. juunil
...us.
... suri 14. juunil Alfred
... sündinud 20. mail 1905
...sas.
...odis, N.J. suri 9. juulil
...s, sündinud 5. novembril
...umaal.
...odis, N.J. suri 15. juunil
...ar, sündinud 1. oktoobril
...maal.
...s suri 26. juunil Gustav
...ündinud 4. veebruaril 1898
...al.
...lis, Rootsis suri 15. juunil
...Aasmäe, sündinud 1. mail
...arel.
...nis suri 13. juunil Elvy
...ndinud 28. augustil Ote-

...gis suri 16. juunil politsei-
... Elmar Märtin, sündinud
...mbril 1907 Tartumaal.
...atis, Ohios suri 15. juulil
...rv, neiuna Roos, sündinud
...mbril 1898 Tormas.
... suri 26. juunil dipl. inse-
...rian Beckmann, sündinud
...aril 1897 Tallinnas.
...geleses suri 12. juulil Val-
..., sündinud 14. jaanuaril
...es.
...genis suri 10. juulil praost
...ner, sündinud 17. jaanua-
...tepääl.
...nis suri 18. juulil Jaan
...ndinud 5. veebruaril 1928

...oodis, N.J. suri 20. juulil
...ik.
...dges, Inglismaal suri 16.
...ronoom Harry Põdersoo,
...0. septembril 1906 Haas-
...rtumaal.
...likides suri 20. juulil Ina
... Varik, neiuna Müür, sün-
...detsembril 1899.
...rgis suri 20. juulil dipl.
... Hirv. sündinud 9. no-
...903 Tallinnas.
...jes suri 9. juunil ipodia-
...nes Jürgenson, sündinud
...1901 Eestis.
...s suri 1. juunil Harri
...sündinud 10. veebruaril

...gis, Rootsis suri 10. juu-
... Ojala, neiuna Kolman,
...17. juulil 1891 Pärispeal.

...nägede ...tumine

...DIAN SCENE) — Ka-
...ese peaministri John A.
...di naine Agnes oli tuge-
...nuga naine. Vahest pidi
... John A.-le alla andma,
...e esimesel Kaljumägede
... shokeeris ta kõiki pea-
...aatjaskonnas, kes muide
...ja kohaselt mehed.
...i läbi hiiglaslike Kalju-
...ma erarongis sõitsid,
...gnes rahutuks. Vaatepilt
...nattev, kuid ta ei suut-
...daselt näha — siin-seal
...ndav mäetipp, ja siis oli
...ud, kuna rong edasi lii-
...ugi avanes ees uus pano-
...s Agnest see ei rahulda-
...küsis Sir John A-lt luba
... kabiini katusel sõita.
...leidis, et see on naeru-
... kõik teised mehed van-
...ili. Kuid Agnes viis oma
...bi. Kui rong kuskil mä-
...l peatus, kutsus Agnes
...ndaga katuselt avanevat
...jagama. Sir John tegi se-
...d ainult viivuks. Agnes
...vedurijuhi kabiini katu-
...00 miili.

...PR-i „Special" aeglaselt
...stiku sõitis, möödus ta
...jaamadest, kus veel ehi-
...iimas. Võib kujutleda,
...d raudteetöölised mõtle-
...ad riigi „esimest leedit"
...aljumägede ilu nautimas

Robert Muru sai purjetamise kuldmedali

Thunder Bays toimuvate Canada Games raames peetud purjetamise võistlusel „Lightning"-klassis tuli kuldmedalile paatkond, kuhu kuulus ühe liikmena kolmest Robert Muru.

22-aastane R. Muru lõpetas kevadel ülikooli ja on juba varem juunioride klassis kohtadele tulnud. Ta võttis juuniorina osa ka eelmistest Canada Games'ist „Lacer"-klassis, milles ta võistleb käesoleval nädalal Whitbys Kanada meistrivõistlustel, seekord aga täiskasvanute klassis.

Septembris on Kingstonis Canadian Olympic Regatta, kus parimaist valitakse Kanada olümpiameeskonna liikmed, keda hakatakse treenima järgmiseks olümpiamängudeks.

R. Muru on olnud alati purjetamisest huvitatud, ka katsetanud eriliiki paatidega, möödunud aastal purjetades „Finn"-klassis. Tänavune kuldmedalile tulek oli mõneti üllatuslik, kuna Canada Games poolt antud paadi tegid mehed ise korda ja R. Muru oli kuldmedali sõidul kippariks.

Õngitsejate ja jahimeeste teated

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi suvine väljasõit toimus 11. juulil looduslikult ilusale Georgian Bay rannikule Elm Covi. Soodustatuna ilusast ilmast kujunes väljasõit osavõturohkeks. Rahvas nautis ilusat päeva Georgian Bay vabas looduses ja päev möödus kõigiti koduses ja sõbralikus meeleolus. Neile kes saabusid kohale juba reede õhtupoolikul olid suvilad Elm Covi eestlannast perenaise poolt ööbimiseks kordaseatud. Külalislahkelt kostitati õhtul kohalolijaid pannkookidega suvilate omaniku perenaise poolt.

Seltsi juhatus tänab Elm Covi suvilate omanikke Tony ja Linda Gaibiselset suurepärase külalislahkuse ja seltsi väljasõidu heaks kordaminekuks kõigiti kaasaaitamise eest.

Kalapüügi võistlusel kohtadele tulid E. Saar, M. Veskimäe ja H. Suurna. Lohutusauhinna võitis Ü. Villmäe. Võistluse kestel püüti kogusummas 18 mitmesuguseid ärinevaid kalu.

☆

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi liikmete vaheline laskevõistlus haavlipüssist korraldatakse laupäeval, 29. augustil, algusega kell 10 hommikul Läti Jahiklubi „Berzaine" laskerajal. Võistlus toimub rändkarikale ja seltsi poolt väljapandud auhindadele. Võistluses osavõtjatel tuleb kaasavõtta oma laskemoon. Palume kõikide laskehuviliste osavõttu.

☆

Seltsi 1981 a. sügisene kalapüügi võistlus korraldatakse 12. sept. s.a. Simcoe järve Royal Beach'i vetel. Kogunemine kell 7.00 e.l. Park Motelli restorani vastas oleval Texaco bensiinijaama parkimise platsil. Võistluse algus kell 8.00 e.l. Lähemat informatsiooni võistluse korra kohta antakse kogunemise kohal.

Vähese kapitaliga mittesuitsetaja, karske ja töökas eestlane, 70-nendates aastates. Huvitatud aia- ja talutööst

SOOVIB ABIELLUDA
sobiva eestlannaga.

Kirjad sit. „Hea iseloom ja leplik meel"

Vajatakse müüjannat osalise ajaga

BROADVIEW DELICATESSEN
141 Danforth Ave.
Tel. 465-9905

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Evengeelne kogudus on suvel korraldanud mitmeid vabaõhu-jumalateenistusi eestlaste suvituskeskusis. Pildil osavõtjaid jumalateenistusel Collingwoodis Jaan Sepa suvekodus. Laulavad vasakult Allan Laur, Evert Söderholm, Anne Laur ja Ingrid Söderholm. Foto: Vaba Eestlane

Tagasivaade Killamängudele:

Noored andsid programmile värskust ja optimismi

Peakillavanem Johannes Vihma muljeid ja arvamusi

Killamängud, vaatamata vihmasajusele ilmale ja mõnetisele vastutööle, olid lõpuks siiski õnnestunud. Kava lõpul oli märgata korraldajate nägudel rõõmsat vabanemistunnet, kergendust, et ometi suudeti pika ettevalmistusega töö tulemusrikkalt lõpule viia. Kokkuvõtlike muljete kuulamiseks, küsitleme peakillavanemat Johannes Vihmat.

J. Vihma on tulemusega täiesti rahul, ta ütleb, et nüüd on oma tööga kiire, kuna Killamängude organiseerimisega pidi sageli end töölt vabaks võtma, et vajalikke ülesandeid täita.

Küsides kas ta teab seletada, kas kuuldused, mis Torontos ja USA-s enne Killamängusid liikuma pandi, et pidustused jäävad ära, kuna noored ja vanad olevat tülli läinud, oli ka temal ja juhatusel teada, vastab J. Vihma, et nad kuulsid neist juttudest ja neilegi helistati ning küsiti, mis on lahti.

Kuid korraldajad ei teadnud midagi neist probleemidest. Seekord anti noortele peaosa mängude korraldamisel.

Nad organiseerisid kogu programmi, koostasid need sisuliselt ja viisid iseseisvalt ka läbi.

Noored tõid välja teised noored ja andsid kogu programmile värskust, indu ja optimistlikku vaimu. J. Vihma kinnitab, et ta võib öelda isiklikult ja kogu Killamängude korraldajate nimel, et nii suurepärast ja sõbralikku koostööd ei ole ta enne näinud.

J. Vihma laiendab oma tagasivaadet kogu sündmusele ja ütleb, et sellega oli seotud palju organisatsioone, isikuid ja gruppe, kes andsid abi suurürituse läbiviimisel; tegelaskond, noored ja maakondlikud tegelased, lähenes arvult 500-le. Igaüks tegi oma parima. Kuid ta ütleb, et täielik tunnustus ja au kuulus siiski noortele, kes näitasid, et nad tulid toime selle suure ülesandega.

Ta tahab siiski erilist tänu avaldada Anne Liis Tüllile ja Harry Mürkile, kes oskasid teisi noori oma ümber koondada, neid tegevusse rakendada ja viisid selle põhjalikult ettevalmistatud programmi lõpule.

Ka nüüd jõuab J. Vihma esitatud küsimuse lõpule: võib-olla, et see sõbralik koostöö võis kedagi häirida, ja oli vaja kuuldusi levitada ning meie rahvusgruppi lõhestada ja omavahel tülli ajada.

J. Vihma meenutab: kui palju häid ja kiitvaid tunnustusi anti skautlike noorte orkestrile, kes nii vapralt oma vormiriietuses marssisid Tallinna värava ette.

See jättis väga piduliku mulje ja nii eestlaste kui ka kanadalasist külaliste suust oli kuulda üllatavaid kiidusõnu: kust olete nii arvuka skaudivormis noorte orkestri kokku saanud, keda Enn Kiilaspea juhatas?

Kuid vanade ja noorte koostöö väljendus muuski: kui killarong tuli esinemiskohale sammusid vana ja noor käsikäes kõigi ees, järel väga rohke marssijate pere. Jõekäru noored oma lippude ja õhupallidega tõid kõigile vanadele liigutuspisarad silma, kui nad mõttelennul läksid tervitustega kodumaale, vabastasid sini-must-valged õhupallid ja rahvas laulis hingestatuna „Hoia, Jumal, Eestit". Need olid meie oma noored, kes suutsid selle sündmuse nii soojaks ja kaasahaaravaks muuta.

J. Vihma ütles tagasivaadates, et raskeim moment oli kui Vihmal tuli vihmaga võidelda, kui kõik tuli ümber korraldada, et päästa õpitud kava. Noored olid valmis ka sajuga kava esitama.

Küsides mis on talle sellest meeldivat meelde jäänud, mainib J. Vihma lippude rohkust; neid oli kokku 40. Samuti oli oskuslikult kõikjale paigutatud sildikesi eesti vanasõnadega, mis andsid rahvale edasi eesti elutarkust.

Eriliseks üllatusmomendiks peab ta lõnnulaulu, kui Killamängude maa-alal kukkus kägu, laulsid ööbik ja rukkirääk.

Seda anti edasi ühelt Soomest saadud helilindilt, mis edasi anti Tallinn-Tartu-Türi raadiojaama kaudu.

Mida tulnuks paremini teha? Ta arvab, et Anne Tüllil oli väga raske õhtust kava teostada, milleks maakonnad pidid ise kujunduse idee andma. Kui tulevikus kavatsetakse veel midagi sellist teha, siis tuleks enne väljakuulutada võistlus sellise lavastuse saamiseks, mis oleks maakondlikele alustele seatud laulus, sõnas ja tantsus eesti rahvakultuuri elementidest.

Teiseks arvab ta, et maakondlikud ehitused tulnuks teha võistluse korras. Rahva hinnangu kohaselt oli parimaks võrulaste ehitused, mida mehed ka kolm päeva ehitasid. Kahjuks Harju ja Tartu pole suutnud oma maakondi Killamängudeks organiseerida.

Kuid J. Vihma tuleb jälle tagasi selle momendini, mil ei teatud, kas õhtune kava võib toimuda või mitte. See oli närviliseks tegev moment. Aga kui lõpuks kava oli esitatud, kui noorte käest vabanesid õhupallid ja kõrgele metsa taha kadusid, siis oli kõigil vabanemise tunne, otse rõõm valdas noori, kes tundsid et nad olid oma süütlikkust näidanud, et seda oli hinnatud ja et neil olid sellised tublid juhid nagu Anne Liis Tüll ja Harry Mürk, keda õhku loobiti. Ka peakillavanemale sai sama austus osaks.

J. Vihma märgib, et Killamängude siht oli rahvuskultuuri edasiandmine ja seda suudeti osaliselt täita.

Vist esmakordselt esinesid rahvatantsijad selle maakonna rahvarõivais, mille kavas nad esinesid. See oli etnograafiliselt huviga jälgitav moment, tänu rahvatantsijaile, kes seda oma suurte kogemustega teostasid.

Lõpuks oleme jõudnud küsimuseni, kas suudeti majanduslikult toime tulla ja J. Vihma julgeb loota, et ka see osa õnnestus, kuigi ees on juhatuse koosolek, kus need asjad peaksid selguma. Peakillavanemana tahab ta aga kõigile kaasaaitajaile ja esinejaile, aga ka eesti rahvale, kes sadu trotsides sellele kaasa elasid, ütelda oma südamlikumad tänusõnad.

Austraalia valitsuse abi etnilistele täienduskoolidele

Austraalia föderaalvalitsus on algatanud, et veel käesoleval parlamendi istungil jõustutaks seadus, millega abistatakse umbes 100.000 õpilast 1200 etnilises koolis Austraalias.

Haridusminister esines üleskutsega selle abiraha saamiseks, mis on $30 õpilase kohta aastas. Abiraha antakse mitte-kasutaotlevaile org-idele, milliseil on Austraalia etniliste ühiskondade poolt kõneldavais keelis osaajalised keeltekoolid, mis töötavad väljaspool tavalist kooliaega.

Need koolid võivad märkimisväärselt täiendada ühiskonnas kõnelevate keelte õpetamist tavalistes koolides, ja avardada ka valikut õpitavate keelte seas. Minister märkis veel, et föderaalvalitsuse toetus aitab etnilisi kooliorganisatsioone nende püüetes, säilitada ja jätkata mitte inglisekeelse tagapõhjaga kultuuri ja annab võimalusi erinevatest etnilistest rühmadest õppida teisi keeli ja hinnata teisi kultuure.

Toetussummasid võib kasutada ainult haridust edutavateks programmideks, kaasa arvatud õpetajate palgad ja edasiarendamine, õppekava avardamine, õppevahendite muretsemine, tööruumide üür. (MK).

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka lailemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Oli ilus suvepäev...

Eesti Majandusklubi Kanadas traditsiooniline suvepäev möödunud pühapäeval Georgian Bay rannikul, Collingwoodi lähistel asuvas tööstur Paul Kriisa suvilas oli vaatamata postistreigiga seoses tekkinud kontaktide puudumisele kokku toonud arvuka osavõtjaskonna pere.

Ilusat karget suvepäeva, mis järgnes laupäeval möllanud vihmasajule, olid tulnud nautima ja kaasaelama üle 60 inimese,

kes kuulusid läbisegi mitmesse generatsiooni, mis andiski kokkutulekule selle vajaliku rõõmsa ja mitmepalgelise ilme.

Tööstur P. Kriisale kuuluv suurel rannakrundil asuv ruumikas suvila, mis kujunes energilise ja lahke pererahva organiseerimisel ühepäevaseks mugavaks koduks Majandusklubi liikmeskonnale ja nende külalistele, suutis pakkuda soovijatele söömise-joomise kõrval vahelduvat tegevust ja ilusat ajaviidet. Kuigi avara Georgian Bay poolt puhuv vali tuul ei olnud võrkpallimängijatele eriti armuline, leidus siiski peolisi, kes seda innukalt harrastasid.

Veelgi raskem oli tuulega kohaneda nendel noortel purjesportlastel, kes proovisid kõrgetel lainetel „purjesurfingut". Kanged sportlased olid rohkem vees kui liuglemislaual kuigi see neid vähe heidutas.

Pererahvale olid suureks toeks suvepäeva läbiviimisel klubi esimees L. Jänes abikaasaga ja klubi juhatuse liige H. Later kogu perekonnaga. Peale selle oli loomulikult palju teisi abilisi ja aitajaid-organiseerijaid, mis näitab, et klubi liikmeskonnas valitseb üks hing ja koostööline vaim.

Tööstur P. Kriisa saabus 15-aastaselt noore põgenikuna Rootsi, kus ta lõpetas omal käel õppides inseneri kursuse.

Torontos on ta loonud oma ettevõtlikkusega suure täpsusriistade valmistamise firma Export Tool & Welding Co. Limited, kus töötab 120 töölist.

Elav tegevus mitmel rindel

Pilk Soome-ugri Instituudi tööle Lundis

STOKHOLM, (EPL) — Prof. Julius Mägiste poolt rajatud ja dotsent Valev Uibopuu poolt praeguste dimensioonideni välja ehitatud Soome-ugri Instituudis on möödunud kevadpoolaastal toimunud elav tegevus mitmel rindel. Eeldused selle jätkamiseks on head eeloleval õppeaastal, ehkki ülikooli juhatus on otsustanud vähendada ungari keele osatähtsust soome-ugri keelte programmis, kuhu kuuluvad ka soome ja eesti keel. Kogu õppeaasta 80./81. jooksul on sooritatud 44 täieliku kursuse eksamit, üle poole nendest soome keeles.

Kevadsemestri jooksul on eesti keele liinil sooritanud eksameid järgmised õpilased: 20 punkti ulatuses Heino Rohtla, Ivi Soomägi ja Ann Tolly, 40 p. ulatuses Kaija Niitepõld ja Susanne Tomson, 60 p. ulatuses Silvia Toomar. Neist viimane esitas oma seminaritööna kirjandi „Sõnade see ja üks kasutamine koos nimisõnadega eesti ajalehtedes, eriti artikli funktsioonis". Allikaks oli ajalehtede „Eesti Päevaleht" ja „Sirp ja Vasar" m.a. novembri numbrid,

kusjuures selgus, et võõrapärase määratud resp. määramata artikli kasutamine eesti keeles ei esine sugugi ainult paguiaste keeles, vaid laialdaselt ka okup. Eestis keelekorrektorite ilmsel heakskiidul.

Instituudil on ka oma ajakiri nimega „Finsk-ugriska småskrifter", mille varasemad numbrid ilmusid 1958, 1973 ja 1975. Neist esimese, trükist lõppenud väljaande uustrükki oli mitmelt poolt soovitatud, ja nüüd see saigi teoks. Nr. 1 sisaldab Julius Mägiste pikema (ka „Tulimullas" ilmunud) artikli „Idasoome-ugri rahvaist, keeltest ja kirjandusist".

Kevadsemestri lõpuks ilmus ajakirjast värske neljas number, mille sisu on järgmine:

Valev Uibopuu kirjutatud nekroloog Julius Mägistele (rootsi keeles) ning artikkel „Võrdlusjooni tendentsidest soome, rootsi ja eesti raamatuturul", Salme Tammerti artikkel „Laste sõnavara probleemidest" ja Aarand Roosi arvustus J. Tuldava (A. Hamani) „Rootsi keele grammatikale".

Instituudiga on mõnevõrra seotud ka Eesti Üliõpilaskonna ajakiri „Silmapiir", mille ilmumises on toimunud pikem vaheaeg (aastast 1968). Maipühaks ilmus aga selle nr. 7, mis sisaldab Enn Mere juhtkirja ning Aarand Roosi artikli „Soome sild" ja „Eesti keel peab vastu — mõtteid õpivõimalustest ja -vajadusest", lisaks sellele EÜL-i tegevuskroonikat (EPL/-AR).

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu

Ivar Ivask

„ELUKOGU"

I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuerk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.

320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 centi

SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-poliitikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatnsest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

SPORT

Spordimärkmeid

Tapani Haapakoski hüppas juuni lõpul Rootsis, Västerås peetud kergejõustikuvõistlustel uue Soome teivashüpperekordi tulemusega 5.55. Hüppaja katsetas ka 5.62 ületamist, kuid see ebaõnnestus. Samal võistlusel Arto Härkönen heitis oda vaid 83.36, kuna rootslane Kent Elderbrink viskas viimasel viskel täpselt 90.00.

☆

Bisletis, Oslos peetud kergejõustikuvõistlustel jooksis 10.000 m soomlane Martti Vainio ajaga 27.45,50 ja ameeriklane Bill McKessney 27.47,25. Maailmakuulus tansaanlane Nyambui oli kolmas. Odaviske võitis soomlane Pentti Sinersaari tagajärjega 89.40, teine ameeriklane Bob Roggy 88.88. Willie Banks hüppas kolmikut 17.24.

☆

Lõunaafriklane Sidney Maree, kes on valinud USA omale uueks kodumaaks, sai Leicesteris peetud kergejõustikuvõistlustel odaga jalast haavata. Kui võistleja Peter Yates viskas oda, lendas see nii palju kõrvale, et tabas maapinnal edasi libisedes Maree'd reide. Rahvusvahelisesse klassi kuuluv jooksja Maree ootas enne õnnetust 1000 m jooksu algamist. Õnneks oli õnnetus siiski nii kerge, et Maree ei loobunud oma jooksust, tulles kolmandale kohale ajaga 2.19,5.

☆

Lappeenranna politseinik Juha Tiainen heitis juuni lõpul uue Soome vasaraheiterekordi tulemusega 76.06, mis oli sel hetkel tänavu maailma üheksas parim tulemus. Möödunud aastal heitsid kaheksateist sportlast üle 76 meetri.

☆

Sebastin Coe jooksis Stokholmis peetud võistlustel maailma kõikide aegade teise parima tulemuse 1500 m jooksus ajaga 3.31,95. Sellest on Steve Ovetti maailmarekord vaid 0.59 sekundit parem. Ka Ovett jooksis päev hiljem täpselt sama aja.

☆

Soomes Oulu linnas toimusid Euroopa meistrivõistlused laskmises täiskaliibrilistest relvadest. Venelased G. Lushtshikov ja A. Mastjanik saavutasid lamades asendist kaksikvõidu uue maailmarekordiga, 592 silma. Ka meeskondadest olid parimad venelased. Püsti asendist laskmises tuli esikohale soomlane M. Roappanen 369 silmaga. Põlvelt asendist oli parim shveitslane B. Schuter 384 silmaga. Parim meeskond oli Soome 1512 silmaga. 3 x 40 lasku võistluses tuli meistriks venelane V. Lvov 1132 silmaga, kuid sama tulemuse sai ka M. Roappanen. Üldvõitjaks oli meeskondadest Shveits 4500 silmaga.

☆

Teivashüppes ollakse jälle uues kümnendis ja lähenetakse kiiresti kuue meetri piirile. 21-aastane prantslane Thierry Vigneron hüppas Maconis peetud kergejõustikuvõistlustel 5.65, 5.75 ja uue maailmarekordi 5.80. Endine maailmarekord oli poolaka Wladyslaw Kozakiewiczi nimel tagajärjega 5.78, tehtud Moskva olümpiamängudel.

☆

25-aastane USA üliõpilane Willie Banks hüppas Sacramentos juuni lõpul peetud kergejõustikuvõistlustel kõikide aegade parima madalmaa kolmikhüppetulemuse 17.56. Temast on paremini hüpanud brasiillane Joao Carlos de Oliveira, kelle rekord on püsinud kuus aastat. See oli tehtud Mexico Citys peetud olümpiamängudel kõrges õhupiirkonnas, ega seda ei saa võrrelda Banks'i tulemusega. Banks ütles, et ta tahab veel jõudu koguda ja üritada Oliveira rekordi ületamist, mis on 18.29.

Samadel võistlustel hüppas 19-aastane Carl Lewis kõikide aegade parima madalmaa kaugushüpperekordi tulemusega 8.62, kuna Bob Beamoni kaugushüpe Mexico Citys oli tehtud kõrgõhu-alal.

☆

Soomes, Saarijärvi kergejõustikuvõistlustel viskas Pentti Sinersaari oda 91.72 oma esimesel viskel. Tulemus jääb siiski 26 sm alla tema tänavusest parimast viskest.

Hinnatõus Rootsis

Vastavalt Rootsi valitsuse ja põllundus-organisatsioonide kokkuleppele tõsteti 1. juulist Rootsis põllumajandussaaduste hindu. Esialgne hinnatõus oli 10%, kuid hinnatõstmine jätkub järkjärgult kuni aasta lõpuks on hinnad tõusnud kogusummas 40 protsenti.

Viimase viie aasta jooksul on toiduainete hindu tõstetud seni 71 protsenti, millele nüüd lisandub uus hinnatõus.

(EPL)

RISTSÕNA Nr. 1072

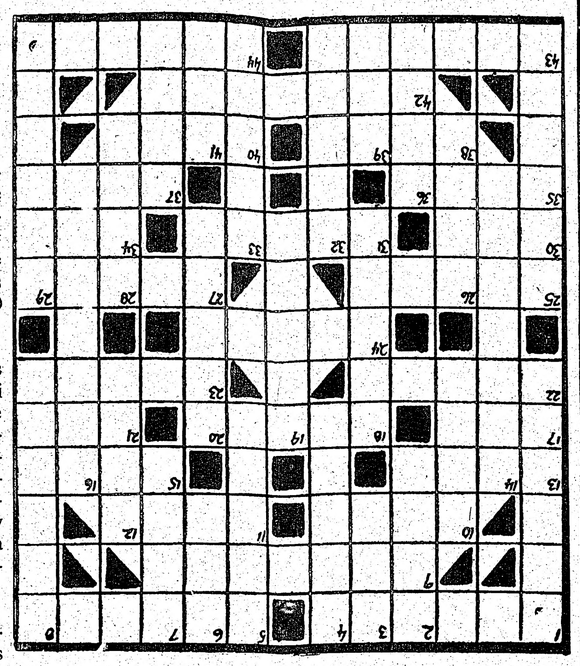

Põikread: 1. Rindetagune ala, 5. Eesti Vabadussõja juhte, 9. Ärkamisaja suurkuju, 10. Rahaühik, 11. Riidesort, 13. Majanduslik tehing, 15. Koolilinn Inglismaal, 17. Papagoiliik, 18. Valitseja tiitel minevikus, 21. Naisenimi, 22. Kalmani operett, 23. Lühike uni, 24. Belgia riigimees, 25. Talvine jalats, 27. Metsloom, 30. Puhkus, 31. Teisiti, teise nimega, 34. Naisenimi, 35. Pude, 37. Tänava nimi Eesti linnades, 38. Piirkonnad, 40. Elukutse, 42. Arheoloogiline mälestusmärk, 43. Võõraste vastuvõtu tuba, 44. Esivanem.

Püstread: 1. Suur eesti kirjanik, 2. Valguseava, 3. Filmitäht Chaney eesnimi, 4. Ainult üks, 5. Eesti diplomaat ja minister, 6. Kütteaine, 7. Kuupäev — inglise keeles, 8. Jalgsimatk, 10. Koha määrsõna, 12. Mehenime lühend. 14. USA osariik, 16. Omaaegne eesti kirjastus, 18. Eesti ehisnahatöö pioneer, 19. Ikka, pidevalt, 20. Põlluvili, 25. Araablase mantel, 26. Vihmapiisk, 28. Vedelikunõu, 29. Naisenimi, 32. Eesti helilooja, 33. Tehti lahti, 36. Mehenimi, 37. Põld teatud olukorras, 29. Viljarõuk, 41. Küsimus.

RISTSÕNA NR. 1071 LAHENDUS

Põikread: 1. Montreal, 5. Teivas, 9. Klooster, 10. Siiski, 12. Esimees, 13. Sootuks, 14. Kesine, 16. Gluck, 19. Enese, 21. Astang, 25. Kallama, 26. Londoni, 27. Isikud, 28. Laskmine, 29. Elevil, 30. Kaasitus.

Püstread: 1. Maksev, 2. Noorik, 3. Raskete, 4. Aleks, 6. Epiloog, 7. Vastutus, 8. Siidsukk, 11. Askeet, 15. Isamaa, 17. Keskmine, 18. Pealmine, 20. Elamusi, 22. Ninakas, 23. Modist, 24. Vilets, 26. Laava.

Shveitsi naiste õigused

Kümne aasta eest said shveitsi naised hääleõiguse. Nüüd toimus hääletus, mille tulemuseks oli, et naised muutuvad meestega võrdõiguslikeks.

797000 hääletasid poolt 525.000 vastu. Võrdsuse ettepanek sai kõige rohkem poolthääli linnades ja kantonites, kus kõneldakse prantsuse keelt. Shveitsi idaosas paiknevas Appenzelli kantonis aga hääletati võrdõiguslikkuse ettepanek suurelt maha. Kuid Appenzellis pole ka praegu naistel hääleõigust . . .

(EPL)

Olev Mikiver õppereisil

Rootsi Riikliku kunstnikustipendiumi 5000 krooni (ca $1000) suuruses sai kunstnik Olev Mikiver Malmös õppereisiks Itaaliasse. Olev Mikiver kasutas stipendiumit „Igavese linna" Rooma ammendamatute kunstivaradega tutvumiseks.

ILMUS

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

LUGEGE

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünnaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

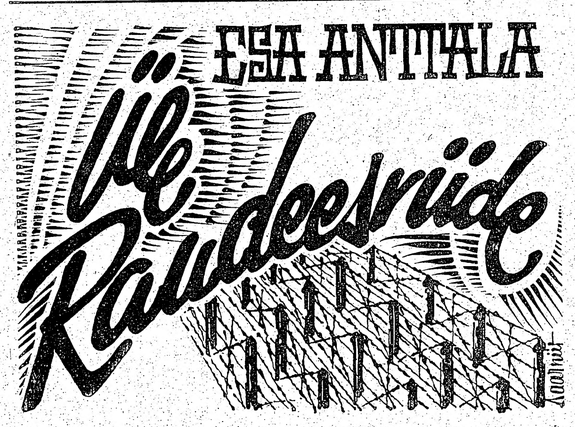

Lõpuarve

— Lase nüüd, kurat võtku, ometi minna! Suru gaas põhja! Selle kiirusega ei jõua õigel ajal lennuväljale! kirus Arvo Juvonen autojuhile ja vaatas närviliselt oma käekella. — Lennuk ei oota, ja peab jõudma . . .

— Oleksid võinud siis varem minema hakata. Aga ma teen oma parima, kui ka sellele vaatamata ei jõuaks, rahustas autojuht. — Kus põrgu urkas sa nii kaua olidki?

— Küll sa tead, pomises Juvonen. — Kuidas võisingi varem minema hakata, kui tuli tüdrukutki hüvasti jätta ja mõni kärakas võtta. Selletõttu aeg kadus otse märkamata ja siis oligi suur kiirus käes.

— Hea vähemalt, et sa ei hakka mind süüdistama, kui ei jõua väljale, naeratas sõitja. — Eks teiesuguste hüvastijätmisi teatakse.

Auto kiirus suurenes siiski märgatavalt ja sõitja tähelepanu oli suunatud hoolikalt teele. Ta sai aru, et Juvosel oli tõesti kiire, kui muidu nii leplik mees oli ägestunud säriseva kadakapõõsana.

Auto tormas kui parim võidusõiduauto lennuvälja servale ja peatus siis hüpates. Lennuk veeres just tõusurajale. Juvonen hüppas autost ja hakkas jooksma lennuki poole. Aga lennuk oli saanud juba loa tõusmiseks ja läks mootorite kiunudes piki tõusurada. Hetk hiljem see tõusis tiibadele. Juvonen seisis lennuväljal karjudes, aga see ei parandanud enam asja. Ta oli jäänud hiljaks Kuopiosse minevale lennukile.

— Oh kuradi kurat! kirus Juvonen. — Oleks ta vaid oodanud paar minutit!

— Mis te siin tormi jooksete? kuulis Juvonen oma selja taga ametliku häälega küsitavat. Vormiriides politseinik oli lähedal ja vaatles Juvost kahtlustava näoga. — Siin lennuväljal ei tohi jooksta, isegi kui oled purjus.

— Põrgut, see lennuk jõudis enne mind lahkuda!

— Lennukeil on täpne sõiduplaan, kas te seda ei tea? ütles politseinik ametliku häälega. — Need linnud ei jää mõnda vanameest ootama.

Juvonen hakkas jalutama tagasi auto juurde, mis seisis alles väljaku serval. Autojuht vaatas uudishimulikuna lennuväljal olnud vahejuhtumit ja märkas, et politseinik hoidis ikka veel silma kahtlustavalt Juvosel, kuni nägi teda asuvat autosse.

— Täna jäi siis Kuopiosse minemata, ähkis Juvonen autosse istudes. — Aga eks hommegi ole uus päev. Teeb ainult natuke muret, et mis sõbrad võivad mõtelda.

— Kas nad lahkusid sama lennukiga?

— Just sama lennukiga, kurtis Juvonen. — Nüüd kiruvad mind kuidas jaksavad. Siin istub nüüd grupi petja ja lurjus.

— Küll nad sinu tempusid teavad, naeris autojuht. — Naised ja viin, ega nad muus ei kahtlustagi.

— Haista sina! . . .

— Mis sa selle üle enam haletsed, juhtus mis juhtus, ega see pole juhtunud esimest korda maailmas, naeris autojuht. Ta tundis Juvost juba aastaid, olid pealegi kaugelt sugulasedki. Selline tüdrukute kõdistaja see Ami oli juba Kuokkalaski! mõtles autojuht. Ja kus ta oligi, leidus tüdrukuid mõlemasse kaenlasse. Selline küla võlur ta oli, jätkas autojuht oma mõtteis ja heitis pilgu Juvose pahuraks muutunud profiilile. — Head filmitähe omadused on läinud päris kaotsi nagu paljud muudki asjad selle kannasemehe saatuses sõja jalgu jäämisega. Mis see nüüd enam paljugi aitaks, kuigi on naisi võrgutavad shokolaadipruunid silmad ja tumedad, lokkis juuksed ning sirge, laiaõlaline keha, kui kroonu kuube kandes pidas sõda viis aastat. Ja rahu tulles ei olnud Juvoselgi muud kui kaks tühja kätt. Tuli sõjaväkke jääda, kuna seda ametit oli õpitud ega midagi müüd. Harva võiks tugevajõuline mees oma kaunist näost elada. Pidanuks olema vähe teistsugused stardikohad kui kannasevõitlused ja vaevaliselt lõpetatud algkool.

Reis Seutulast Helsingisse tagasi läks nüüd ilma kiirustamata.

— Homme läheme õigel ajal, kinnitas autojuht lahkudes. — Jäta nüüd hüvasti juba öösel kõigi oma tuttavatega, et ei jääks maha ka järgmiselt Kuopio lennukilt.

— Kindlasti mitte enam, kinnitas Juvonen. — Asi on nüüd sellises arengu järgus, et siis mind kurat ise sööb, kui ei jõua õigel ajal. Jumalaga!

Juvonen suundus tuttavasse reisijatekodusse ja sai tagasi veel eilse ruumigi. Pahuras meeleolus heitis ta seljali voodile ja kirus oma hilinemist. — Naised ja viin . . . see sõber rääkis tõesti tõtt, need veetlevused ajasid alati kõik plaanid segamini. Olid kogu elu juba vähe segamini ajanud, arutles Juvonen oma mõtteis. — Sobimatu sõjaväeteenistusse, lurjus, ja siingi oli põhjuseks naine. Eks seal olnud vähe viinagi abiks. Mees oli sõdinud kaks sõda otsast otsani, võidelnud seal kui mõni sangariks nimetatud mees ja teeninud sõjaväes veel seitse aastat pärast sõda kutselise sõjaväelasena ja siis soovitakse tal ise lahkuda, et ei tarvitseks meest vallandada, aga samal ajal oli lõpptulemus põhiliselt kui tsiviiliski. Spetsialisti vajati selge: sobimatu sõjaväeteenistusse. alati. Ja mida kitsamale alale

Mis kurat pani selle kapteni naisegi nii innustuma ja kaasa tulema? Pagan, mis saingi sellele vastu panna, krapsasin kinni kui jaaniussi ja soovisin veeta lõbusa õhtu. Eks naine oligi kaunis kui klantspilt, kes sellele suudakski vastu panna, kuigi oli ülemuse eit? Ja kapten hoidis ja valvas kui ihnuskoi oma aaret Kuidas see võiski tulla üllatama minusugust vana partisani? Sellest siis kõik tuligi, sest mina ei võinud seda kõrvalt vaadata, kui metsistunud mees hakkas oma naist peksma, kuigi see karistus kuulus ta oma abikaasale. Kuid see mõjus raskesti kapteni aule, kui veebel tuli juurde ja katsus armukadedat meest rahustada. Sellest siis tuli, et läks löömaks. Kapten märkas kohe, et tal olid mõned hambad murdunud ja silmad kinni müüritud, mees läbi kolgitud ja muserdatud nii põhjalikult, et tänavalt oli valvepost appi kutsutud. — Nüüd siis: sobimatu armee teenistusse!

Juvonen ohkas. — Kuid ega see elu veel siia lõpe, kui armeest tuli lahkuda, Jumala õige, nüüd see algas. Ja tegevust on ning selle eest makstakse vähe paremat-ki palka kui sõjaväes mitme aasta jooksul. Eks sellest ole kasu meiesugustelegi meestele, kui suured ja võimsad võistlevad ja teevad ettevalmistusi kokkupõrkeks. NATO varustab oma tugikohti Norras ja Varssavi Pakt ehk Nõukogude Liit samuti jälle omal poolel. Mõlemad katsuvad selgust saada teise plaanidest ükskõik mil viisil ja selles tegevuses vajatakse meiesuguseid.

Juvose suu tõmbus naerule. Olukord oli neis sõjajuttudes sama spetsialiseerud, seda kõrgemad on palgad, sest kogenud spetsialiste ei istugi igal oksal. Iga mees oskab sõjaväes laadida ja lasta, rünnata ja maskeerida, aga nüüd on rahu aeg. Selliseid oskusi enam ei vajata. Nüüd on selliste meeste kord, kes oskasid liikuda paigast teise märkamata, aga olid ise võimelised nägema ja kuulma üht kui ka teist.

Olukord oli sõja lõppemisest saadik märgatavalt muutunud. Nüüd aastal 1951 oli maakera põhjapoolseil aladel käimas mitmesugust tegevust. Läänes teati, et Nõukogude Liit ehitab suure kiirusega allveelaevade tugikohti Liinahamarisse. Nõukogude Liit oli nõudnud need alad omale Soomega rahu tehes ja selleprast Norral ja Nõukogude Liidul oli nüüd ühine piir Jäämere ääres. Need tugikohad, nii allveelaevadele kui õhujõuduuele, näisid lähemalt huvitavat NATO-riike. Tuli andmeid saada, aga spionaazhilennud ei tulnud küsimusse sellasel külma sõja ajajärgul. Kuid praegune erapooletu Soome armee oli sõja ajal andnud väljaõppe grupile spetsialistidele just luuretegevuseks. Need mehed tundsid tehnikat ja olid lisaks harjunud liikuma põhjala maastikus. Soome Peamaja kaugeluure mehed said üksteise järel rahvusvahelisi tööpakkusimi, aga harva julgustas isegi raha meelitada hakkamaks võõra riigi palgalehele. Need, keda Soome ametivõimud tabasid, mõisteti Soome seaduse kohaselt riigireeturitena vanglasse.

Järgneb

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8[illegible]-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
RETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside
alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne
pool Dundas'e subway'd

VABA EESTLANE

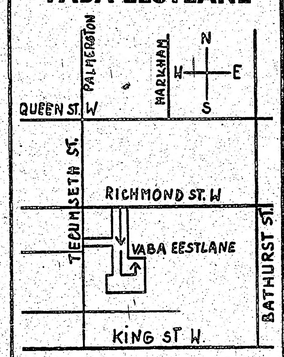

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR
C.A.
Chartered Accountant
[illegible] University Ave., Ste 200
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Arno Aarma

Matkamuljeid Portugalist

Kuna Portugal, seniseil andmeil, on veel üks neist vähesteist Euroopa maadest kuhu kannatab dollariga minna, seadsime sammud sinna poole.

Lissabon võttis meid vastu sajus ja rajus. See üllatas, kuna jätsime selja taha päikesepaistelised kevadised ilmad Montrealis.

Portugal, mida roomlased kutsusid Portus Cale, on ajaloos olnud võimas mereriik oma pealinna Lissaboniga, mis oli 15. sajandi pöördel Veneetsia ja Brugge vahel kuulsamaks idamaa kaupade vahetussadamaks. Portugallane on olnud ajaloos üks tuntumaid merdsõitja rahvas. Siit väljus Vasco da Cama avastama Indiat (1498) ja Pedro Alvares Cabral Brasiiliat (1500), kui vaid esile tuua mõnda tähtsamat. Lissabon (Lisboa) vastavalt legendile, olla rajatud Ulyssose poolt, tuntud siis Ulyssoa nime all. Ajaloolaste andmeil olevat aga linn asutatud foiniklaste poolt, nimega Alis-Uba, kuid maurid, siinsed valitsejad üle 300 aasta, kutsusid seda Olissi-Bona. Igal juhul, Lissabon oli kuulus oma „pipraveo" ja sharmantsete naiste poolest, katsudes seda hiilgust säilitada tänaseni..

Hetkel ei tea siin olevat alaliselt elavaid eestlasi, kuid ennesõjaaegseis Portugali sadamais, nagu Oporto, Lissabon ja Setubal, võis näha sini-must-valget trikoloori lehvimas pidevalt.

Näiteks, O/ü Tallinna Laevaühisuse aurik „Sulev" (kpt. Valvur) oli peaaegu liinilaevaks Bristoli kanali ja Lissaboni vahel.

Lissaboni avar Avenida Libertada, alates Marques de Pombal' väljakult kuni alla Praca de Rossio'ni on pealinna elusoon. Siin kohvikutes ja kuluaarides (kuna Portugal oli neutraalne) õitses viimase maailmasõja ajal rahvusvaheline spioonide võrk. Siin kohtub ja jalutab noor porugallane oma senjoritaga ja Alfamo's kõlab melanhoolselt kurb fado meloodia kui möödud õhtuhämaruses baarist või jood tassi pigimusta kohvi tänavakohvikus.

Veetes mõned päevad Lissabonis, on endastmõistetav teha väljasõite Cascais'i ja Estoril'i, sinna troonilt kukutatud kroonitud peade pelgupaika ja Sintra lossidesse, kus Portugali oma „siniveri" nautis Mauri printside poolt asutatud lilleaedade suvemõnusid. Rännates veel mööda Atlandi kallast ülespoole Nazare idüllilisesse kalurite külla, näed kalapaate päikesest kullatud rannaliivale veetavat veel tänapäevalgi (vist küll turistide atraktsiooniks. Ja kui jõuame Obidos'e, oleme ülimalt meelitatud selle muistsest ilust.

„Pousad Do Castelo's" maitseb lantshiks antud oktobusi salat hästi ja ka portugali veinid ei jäta oma mõju tuju ülendamiseks avaldamata . . .

Kui oleme oma maised patud ja üleaisa astumised lunastanud Fatima pühapaiga (shrine) külastamisega, (seal pühapaigas ilmutas ingel end kolmele karjatüdrukule) oleme oma päeva väärikalt veetnud, et Lissaboni tagasi pöörduda.

Meie reisisiht on siiski Portugali lõunapoolseim provints, Algarve. Üle Tagus'e jõe viib Euroopa „Golden Gate", pikkuselt teine rippuv sild Euroopas ja lõunakaldal on Lissaboni laevatehas. Veel selle generatsiooni nooruspäevil tõmbas portugallane oma ookeani purjekad kaldaveerel küljeli, et põhja värvida, nüüd omab ta aga Euroopa suurima ujuvdoki, isegi suurte tanklaevade ülestõstmiseks.

Alla lõuna poole sõites möödume Setubalist. See asula koosnes alles sõjajärgseil aastail tsemendivabrikust ja paarist räpasest õllebaarist, kuid nüüd, tänu oma miilide pikkusele liivarannale ja turismi kui ka kohaliku rahva heaolu edutamisele on see paisunud lissabonlastele aedlinnaks ja väljasõidukohaks.

Ikka — ikka lõuna poole, läbime Portugali männimetsad (pitch-pine), millest Inglismaa ammutab enamuses oma söekaevanduste tugipuud. Kui Quebecis on oma „sugaring-time", vahtrate mahlalaskmise aeg, siis siin männimetsades kogutakse samaviisiliselt männivaiku, mida kasutatakse mitmesugusteks imbutusaineteks kui ka arstimiteks. Edasi läbime korgitamme metsad ja imestame, kust küll võetakse nii palju veinipudeleid, et kõike seda korki ära tarvitada. Siis saabuvad vahelduvalt hõbehallid oliivimetsad, millest portugallane saab oma leivakõrvase. On ju siin maarahva peamiseks toiduks leib, juust ja oliivid, loputatud alla vino-tintoga, või siis kitsepiim.

Ja siin maantee veerel peatudes näemegi hulgaliselt lamba- ja kitsekarju, üksikuid karjuseid ja karjakoeri.

Jätkame sõitu, läbime või ületame Monchique ja Caldeirao mägestikuala, mis hoiab ära jahedad põhjatuuled ja olemegi Algarve südamikus, Portugali puuvilja- ja lilleaias, Albufeiras. Taevas on sügavalt sinine, meri mõrkjalt roheline, suur sügav Atlandi ookean andmas punnissuuga Gibraltarile suud.

Roostepunane mullapind, aastatuhendetest urbseks uhutud ookerkollased rannakaljud. Sakiline ja nagu räbalaks kistud rannajoon, mis hoiab oma rüpes pleekunud katustega kaluri külasid või mauride valitsemise mõjust pärinevaid luumivalgeid linnakesi, nagu Albufeira. Siin on lamedad idamaised katused ja Algarve kuulsad pitsimustrilised korstnad, sügavsinisel taevataustal.

Et aklimatiseeruda, peatume paar päeva mesipuu sarnases hotellis, millised turismist head teenistust haistes on siia nagu võõrkehad sisse pugenud. Õnnelikul kombel saame oivalise korteri eramajas. See on boheemlaslikult omapärane, mõne minuti tee kaugusel rannast, vaatega merele ja kalasadamale. Kitsas, marmorist trepp viib esimesele korrusele, kööki ja pesuruumi, sealt marmorist keerdtrepid magamistuppa ja „stuudiosse" ning veel edasi, loogeldes „sun-deckile", päevituskatusele, milline on ümbritsetud naabrinaiste sirts-sirisevatest linnupuuridest.

All kõrtsis üürgab lõõtspill või unistab kitarr, tänaval müüakse mütse ja maasikaid.

Perenaine, kaluriartelli eestöölise lesestunud kaasa, kuigi umbkeelne portugallane, on nagu mesi ja maasikas ise.

Neli nädalat on nagu linnulend. Haruldaselt puhas merevesi ja veel puhtam liivarand. Muhedate, meretuultest pargitud kalurite tegevust võib jälgida lõpmatuseni. Kalurite saak, püüdmisviisi primitiivsusest tingituna, on kasin aga väga valikurikas. Nii tuuakse maale oktobusi, makrelli, turska ja tuulekala, lesta sardiine jne., rääkimata igasugu molluskitest ja teokarpidest, aga ka mõõgakala, tuunikala pole harulduseks. Ja missugused angerjad — nagu täismehe käsivars! Ostuvalik oleneb sellest, kuidas kellegi maitse või rahakott lubab. Värsket kala on iga päev ja isegi „selekteeritud" viinamarja märjukest müütakse vägagi suures valikus otse sadamakail. Kalasadama mõõduriistaks on veel vaskne margapuu ja paatide sisse või väljavedamine toimub ühistööna — lauluga või lauluta.

Lihavõtte pühade jumalateenistused toovad kohaliku rahva ummisjalu kirikusse. Kirikud jäävad kitsaks, sest ka uudishimulikud turistid ajavad ninad liigi. Oma rahvas tuleb välja oma pühapäevastes kirevates rahvariietes, milline naistel on külluseni ilustatud rikkalike tikanditega ja pärlihelmetega. Mehed on soliidsemalt mustas, kohati näeme punaseid vööside meid ja lumivalgeid särke.

Härjavõitlus, mis Portugalis alati avatakse lihavõtte s.t. kevadpühadega, toimus improviseeritud areenil peamiselt uudishimulistele turistidele ja oli tuima publiku tõttu kesine. Kuigi Sevillast oli kohale toodud lemmik matador Rafael Vasques, ei suutnud temagi oma viimistletud finesse lõpuni välja tuua, kuna Portugalis härgi areenil ei tapeta.

(Järgneb)

Jõekäärul meisterdatud fotoaparaadiga jäädvustatud pilt. Pildil Taavo Westerblom, Kalev Christie, Toomas Westerblom ja Krista Westerblom.

August Kitzbergi teoseid üle keelepiiri

Kuukirjas „Keel ja Kirjandus" (ilmub okupeeritud Eestis) on avaldatud meie draamameistri August Kitzbergi kolm kirja, millised on andnud Eesti kirjandusmuuseumile läti teatri lavastaja Freinbergs'i tütar ja millest ilmneb, millal ja milliseid Kitzbergi näidendeid on Lätis mängitud ning millise menuga.

Esimese draamana tuli ettekandele „Tuulte pöörises", millega 1906. a. avati Tartus „Vanemuine" uus teatrihoone. Lätis on see draama tulnud ettekandele aastaid hiljem. Tõlke on valmistanud August Gailit, kelle isa oli lätlane ja töötas Sangastes puusepana, ema aga eestlane. Nii valdas poeg vabalt mõlemaid keeli ja töötas mõnda aega Riias ühe läti lehe toimetuses.

„Tuulte pöörises" tuli Riia Uue Teatri laval esiettekandele 9. nov. 1914. Mängiti hooaja kestel 8 korda ja hakati mängima ka provintsides. Draama „Libahunt" (Gailiti tõlge) esietendus oli Uues Teatris 18. jaanuaril 1915. Näidend sai suure menu osaliseks. Mõne nädala kestel mängiti 12 korda. Ka vanas Interimteatris, millest Uus Teater oli välja kasvanud, mängiti „Libahunti" kaks korda.

Kolmas draama „Kaukajumal", millele läti keeles oli pandud pealkirjaks „Ebajumal", tuli ettekandele 1919. aastal rajatud Rahvusteatris sügise hooaja algul ja läks samuti menukalt.

Kitzbergi viimane näidend „Neetud talu" tõlgiti küll läti keelde, kuid Riias see ettekandele ei tulnud, sest neil oli oma kirjaniku samasisuline näidend. Freibergs andnud selle Rändteatrile, kus seda mängitud 18 korda menukalt.

Läti keelde oli tõlgitud ka „Püve talus" pealkirja all „Tütarlapsed lähevad mehele". Seda oli lavastanud Jelgava (Miitavi) teater 1935. a. Kaks viimast näidendit tõlkis Elina Zalite.

Menu oli ka Kitzbergi draamadel Soomes, kus „Tuulte pöörises" juba 1908. aastal tuli Helsingi rahvusteatris ettekandele.

VES/A. Rg.

Ülikoolide lõpetajaid

Western Illinois University Macombis, Ill. lõpetas BBA kraadiga finantseerimise ja panganduse alal Tiina Oper. Ülikoolis oli ta aktiivselt tegev Phi Beta Lambdas ja sekretäriks selle osakonnas tema ülikoolis. Tuntud hea muusikuna on ta esinenud koos teiste noortega Chicagos ja Woodstockis eestlaste rahvuslikel tähtpäevadel.

Kalifornia osariigi ülikooli Long Beachis lõpetas BS kraadiga tööstusliku tehnoloogia alal Vello Harry Lippand.

Kalifornia osariigi ülikooli Long Beachis lõpetas BS kraadiga majandusteaduse alal Ingrid Ann Liivoja.

Rutgersi ülikooli New Brunswickis, N.J. lõpetas Heidi Männik toitluskeemia alal BS kraadiga. Õpingute ajal oli ta märkimisväärsete tulemustega „deans listil" ja tegutses ülikooli naisüliõpilaste dormitori vanemana. Lõpetaja on skautlikus peres tuntud tegelaste Eino ja Lehte Männiku tütar.

KANADA VEERG

JOHN FISHER

Maa-alused aiad

(CANADIAN SCENE) — Vanad kaevandustöölised olid ülimalt üllatatud kui nad ühel päeval nägid, kuidas kitlites ja kaitsekiivritega mehed vanast Creightoni kaevandusest päevavalgele ronisid. Kuid neid üllatas veelgi enam see, kui nad märkasid, et mehed kandsid korve salatipeade ja tomatitega.

Sudbury hakkab tasapisi üle saama shokist, et seal kasvatatakse nüüd aedvilja maa all.

Suurfirma International Nickel on hakanud aedvilja turustama. Senini on küll ainult üks aaker juurvilja põldude all, kuid teadlased on veendunud, et seal saab suuremal hulgal kasvatada tomateid, salatit, kurke ja seeni kogu aasta ringi ning et sellest võib kujuneda suurettevõte. Kanadas kasvatatakse talvel vähe aedvilja, kuna triiphoonete küttekulud on liiga suured. Kuid kaevandustes pole vaja kanda küttekulusid. Soojuse eest hoolitseb loodus oma geotermilise kuumusega. Iga 30.5 m kohta, mis me pinnasest allapoole läheme, tõuseb temperatuur ühe kraadi Fahrenheiti võrra. Sudbury maa-alused aiad asuvad 1,707 meetrit allpool maapinnast ning temperatuur on seal püsivalt 78 kraadi Fahrenheiti. Vajaliku valguse eest hoolitsevad soodiumilambid. Väljavaated on hiilgavad!

Ümber maailma

(CANADIAN SCENE) — Astronaudid, kes maailmaruumis on käinud, ütlevad et maakera sealt vaadatuna paistab väga tilluke. Kuid kanada meresõitjaile tundus maakera lõputu. Kapten Joshua Slocum Westportist (Nova Scotia) oli esimene mees, kes sooritas üksinda ümbermaailma reisi aastatel 1895—1898. Teda peeti hiilgavaks meresõitjaks.

Kuus aastat hiljem sõitis ümber maakera kapten J. C. Voss Victoriast aastatel 1901—1904. Ta sooritas selle reisi „Tilicum'iga", laevaga, mis oli 11 meetrit pikk. Slocumi laev oli 14 m pikk ja kandis nime „Spray".

„Tilicum" oli ühe haida indiaanlase poolt ühest suurest tüvest väljavoolitud paat, millest tehti kolmemastiline skooner. Kuid tegelikult oli ta ikkagi seedripuu palk. Kui „Tilicum" jõudis välja Sydneysse Austraalias, siis ei uskunud ükski austraallane omi silmi. Voss purjetas edasi ümber Lõuna-Aafrika ning pärast mitmeid uskumatuid seiklusi jõudis lõppeks välja Londonisse Inglismaal, kus puutüvest laeva näidati kui imeasja inglastele.

„Tilicum" vajus lõppeks põhja ning oli Thamesi jõe mudas 25 aastat. Victoria elanikud panid rahad kokku ning „Tilicum" tõsteti Thamesist välja ning praegu on ta leidnud endale viimase puhkepaiga Victoria meremuuseumis.

Antarktika uurija

(CANADIAN SCENE) — Manitobas asuv Arnes on Winnipegi järve ääres asuv islandi asula. Siin sündis a. 1879 Vilhjalmur Stefansson.

Tema järgi nimetatud pargis asub Stefanssoni kuju täies arktilises varustuses. Kuju sambal asub inglise, prantsuse ja islandi keeltes väljavõte tema raamatust, mis ta kirjutas oma kolme arktika uurimusreisi kohta.

Ta kulutas viis aastat, et kanada arktikat kaardistada. Tema oli meie ainuke autoriteet hiigelsuure arhipelaago üle. See märkimisväärne mees korraldas ka uurimisretki Antarktikasse. Teda on kutsutud paljude veteranide poolt „suurimaks Antarktika uurijaks".

Ta oli esimene, kes oma pooluste uurimistel kasutas koerte asemele veoloomadeks mandshuuria ponisid. Temale kuulub i lõuna magneetilise pooluse avastamise au. Oma teisel retkel vajus ta laev põhja ja ta kaotas suurema osa oma varustusest. Ta sooritas 800-miililise reisi üle Antarktika ookeani sõudepaadis. See näitab ta julgust ja visadust.

Ta on maetud South Georgia saarele Antarktikas. Manitoba poiss Arnes'ist oli hele täht mõlemite maailma pooluste avaral laval.

Yellowknife varesed

(CANADIAN SCENE) — Yellowknife'i embleemiks on suur must vares, kes noka vahel hoiab kullakamakat. Yellowknife on North West Territories pealinn. Kuld varese noka vahel viitab sellele, et Yellowknife oli 1934. a. kullalinn ja kaevanduste asukoht.

Vares on tuttav vaatepilt põhjala taevas. Näib, nagu leiduks seal vareseid kõikjal. Vares jõuab kõikjale. Ta laskub kui nool kõrgelt taevalaotuselt alla ja näpsab golfipalli noka vahele ja teeb tihti inimestele meelepaha. Kuid ometigi on ta selle linna embleem ning tähtsaile Yellowknife'i külastajaile antakse tunnistus, et nad nii kaugel põhjas on käinud ja sellele tunnistusele on alla kirjutatud varese verre kastetud sulega. Vares tegelikult on nii päeva- kui öölind. Nendel kuudel, kus päevavalgus kestab 24 tundi, peetakse Yellowknife'is kesköö valgel tunnil golfivõistlusi. Varesed on siis platsis ja lendlevad kõrgel pilvede piiril. Seal on lennata kergem kui jalgsi mööda tundrat rännata. Great Slave Lake'i ääres on graniidist sammas, mis on püstitatud tundrapilootide mälestuseks, kes „pentreerisid põhjala isolatsiooni ja tulid sinna, kus polnud ühtegi maakaarti". Yellowknife asutati niisuguste meeste poolt, kes nagu vareski laskus alla maapinnale kõrgelt pilvede vahelt.

Yellowknife'il on eriline side nii varese kui tundrapiloodiga.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 20. Augustil 1981 — Thursday, August 20, 1981

KIREV MAAILM

VAXJÖ — Växjö haigla ülemarst Bjorn Lindahl ütles, et alumiiniumipakendis hoitavad karastusjoogid, mahlad, puuviljakonservid ja õlu võivad olla tervisele ohtlikud. Kõik vedelikud, hape ja söehape, vabastab purgist kallates metalli. Alumiinium imbub inimese sooltesse. Selletõttu võib alumiinium olla põhjuseks ajuvigastustele või tänapäeva inimesile vanuses esinevaile muudatusile. Arst ütles, siiski, et seda ala tuleb veel palju uurida, aga olevat põhjusi sellele tähelepanu suunata.

NEW YORK — Ida-Aafrikast on leitud kivitööriistu, mis on pool miljonit aastat vanemad, kui siiani tuntud vanemaiks peetud. Relvad leiti nähtavasti 2,5 miljonit aastat tagasi kasutusel olnud majutuspaigalt, kus nende juurest leiti loomade luid. Majutusala vanus on arvestatud vulkaaniliste tuhalademete alusel, mis avastati kohe selle alt ja mille iga on 2,8 miljonit aastat. Leiukoht on kõrvaline Afari piirkond Etioopia kaguosas.

NEW YORK — Allmaaraudteede ja bussiliinide olukord on jõudnud rahapuudusel kriitilisse olukorda. Transpordi juht R. Ravitch ütles, et kui summasid ei leita, siis vähendatakse liiklust 20% võrra, suletakse osa liine ja umbes 40 tokeni-putkat. Albanys kaalutakse sõiduhinna tõstmist, kuid ka erimaksu sisseseadmist, kust laekuks summasid masstranspordi heaks.

CHICAGO — Ühe surnuaia mänedzher pakkus tasuta hauaplatse inimestele kes lastakse surnuks järgmise 60 päeva jooksul, et sellega tähelepanu suunata relvade ohule. Larry Anspach ütles, et ta siiski loodab, et tema pakkumisele pole soovijaid. Matus maksab Chicagos $1.015.

MOSKVA — N. Liidu arheoloogid on määritlenud Kaspia mere rannal asetseva Derbenti linna vanuse, andes selleks 2500 aastat. Sellega on linn vanem kui Aleksander Suure poolt asutatud Aleksandria.

MELBOURNE — Maailma kolmas katse-tuubis sigitatud laps, jällegi tüdruk, sündis Austraalias naisele, kes oli 14 aastat katsunud oma mehega last saada. Esimene selline laps sündis Inglismaal 1978.

HELSINGI — Soomest emigreerus välismaile tänavu 3000 inimest rohkem kui kunagisi emigrante tagasi tuli. Eelmisel aastal oli see vahekord 5500. Rootsi asus oktoobri lõpuni 10.500 soomlast ja sealt naasis Soome 8500.

NEW YORK — Kuritegevus tõusis tänavu esimese veerandaasta kestel 1980. a. sama perioodiga võrreldes 20.7%. K.a. esimese veerandi kestel oli tapmisi 435, vägistamisi 961, röövimisi 26.557, kallaletunge 7990, murdvargusi 52.304, autovargusi 24.390, vargusi 56.403.

NEW YORK — Korterite hinnad New Yorgi heades rajoonides hakkavad muutuma fantastilisteks. Näit. maksab nüüd 2½-toaline korter Lincoln Plaza juures $3000 kuus. Central pargist lõunas üks kahe magamistoaga korter maksab isegi koguni $7000 kuus.

NEW YORK — Rikers Islandi vangidesaarele Ease Riveril ehitatakse 600 uut vangikongi, et ära mahutada süüdimõistetud kurjategijaid, kelledest paljud ootavad praegu „vangi pääsemise järjekorras". Kongide ehitamine läheb maksma 5,8 miljonit, missuguse summa eelarveamet heaks kiitis.

WASHINGTON — Peagu pooled Ameerika majapidamised kasvatasid möödunud aastal mõnel määral või täies ulatuses oma vajaduseks juurvilja. Viimase kümne aasta jooksul on selliste kodu-farmerite arv suurenenud 9 miljoni võrra, kuigi pole veel saavutatud II maailmasõjaaegset taset, mil 49% ameeriklasist varustasid end oma majalappidel juurviljaga.

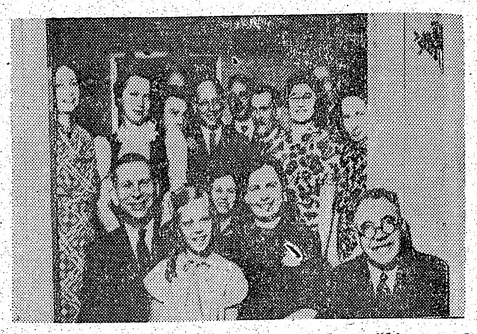

Haruldane foto eestlastest Washingtonis, Eestlaste Ühingu poolt korraldatud Eesti Vabariigi 20. a. vabaduse ja iseseisvuse pühal Washingtonis 19. veebruaril 1938. Pildil esireas vasakult Eestlaste Ühingu laekur ja maja peremees J. Weir, tema tütar Mari Alena, Lilly Miller, Olly Kukepuu ja ühingu auliige dr. Peeter A. Speek. Teises reas Alma Cashel, Margarete Bush, J. Roosmann (jääb varjatuks), T. Saard, A. Miller, J. Juht, kolonel K. Bachman, M.I. Bachman, A. Johnson, Elsie Johnson.

Maimu Usin

Kilde lennult läände

Varakult 1981. a. alul oli juba (P.S. pluus osteti nädal hiljem, tingimusteta)!

Õhtuks oli meid kutsutud Vancouveri eestlastega sõprusõhtule, mis peeti Peetri kiriku seltskondlikkudes ruumides. Oli näha ja kuulda palju rõõmsaid kohtumisi. Tegime ka lauluproovi koos kohapealsete lauljatega.

Linda Kook andis üle väikese kingituse ja lilli Aet Ruus'ile, kes on nii palju head teinud T. E. Segakoorile. Hiljem oli rikkalik kohvilaud. Eriti meie napsasime lõhekala võileibu ja mustikaid, mis olid suured nagu pöidlaotsad. Need olid toodud eestlase mustikatalust, mille omanikud on Mart ja Aino Pungar. Mustikapõõsad olevat kõrged umbes 4 jalga. Marjad nopitakse masinaga ja välistööjõud teostab pakkimise ja välja saatmise. Turustamine toimub Ühendriikides.

26 JUULI

Varahommikul kibinal-kabinal jälle kohvrid kokku. Hommikusöök ja buss viib meid jälle Peetri kirikusse. Kohe on lauluproov. Kell 10.30 algas pidulik jumalateenistus. Kirik oli rahvast tulvil ja inimesi oli isegi kõrvalruumides. Peale jumalateenistust oli jälle kohvilaud ja jälle need kiusatuslikud mustikad.

Varst algas sõit Seattlesse — 2 bussitäit torontolasi ja 1 vancouverlasi.

Maastik oli ilus ja lopsakas, kuna läänes on palju sademeid ja soojust ka talvekuudel. Taamal mäed ja sinitaevas mõnede valgete pilverüngastega. Lihtsalt naudi ja imetle kui ilus on maailm!

Seattlesse saabudes asusime Washingtoni' ülikooli elamutesse. Rahvast aina saabus ja varsti meenutasid need kõrgkorteri hooned mesipuid, kus mesilasteks olid eestlased.

Õhtul oli tutvumisõhtu, mis leidis aset Haggett Halli söögisaalis.

27. JUULI

Hommikusöök oli väga hea ja see kuulus öömaja juurde. Pärast tegime toakaaslasega väikese ringkäigu, et ümbrust tundma õppida. Hiljem tegime vastavad registreerimised ballile ja rahvapeole sõitvatele laevadele.

Kell 1.30 päeval algas üldsegakoori harjutus ja kell 3 avaaktus. Laulukoor esines rahvarõivastes. Aktus oli asjalik ja kiire — tervitused, kõned, palved, laulud ja lipumärkide kinnitamine. Osavõtjaid oli palju ja juba sisendas meeleolu, milleks meie kõik olime Eesti Päevadele tulnud.

Õhtul käisin vancouverlaste teatrietendusel. Mängiti A. Õunapuu tükki „Nuta või naera". Oli väga kergesisuline, kohati naljakas ja tõesti selline nagu pealkiri ütleb.

28. JUULI

Päeval oli vaimulik kontsert. Osavõtt veidi kasin. Väga meeldiv oli solist Marilee Plaks. Õhtul peeti sõdurite ja sõprade õhtu. Algus venis. Meeldivad ettekanded noortelt. Rahvast oli palju ja tantsuks oli hea orkester mis sobis ka „keskmistele".

29. JUULI

Kell 11.30 algas ühendatud kooride proov. Tuli harjuda teiste koorijuhtide juhtimisel. Kell 4 oli laulupidu. Lava avar ja akustika haruldane. Läänerannniku kaasmaalastele oli see omaette elamuseks näha nii palju lauljaid. T. E. Segakoor esines 2 lauluga Uno Kook'i juhatusel. Järgmisteks esinemisteks olid solistid, naisvõimlejad ja rahvatantsud. Igaüks tegi oma osa hästi ja rahvalt kuuldus, et kõik olevat väga meeldiv olnud.

(Järgneb)

Hugo Valteri mälestusfond

Oma eluajal oli Hugo Valter aktiivne mitmes eesti organisatsioonis. Eriti südamelähedased olid talle eesti kool, rahvatants ja skautlikud noored. Selle töö edasiviimiseks on lahkunu perekond avanud eesti panka arve. „Hugo Valteri mälestusfond" 74470, millele võib sissemaksusid teha noorte töö hüvanguks.

Balti Instituut vahendas Talviku näituse Tallinnas

STOKHOLM — Samal ajal kui Stokholmi Eesti Majas avati Jämtlandis eluneva eesti kunstnik Hermann Talviku näitus ilma kunstniku kohalolekuta, toimus Tallinnas Kadrioru lossis asuvas „ENSV Riiklikus Kunstimuuseumis" tema teine isiklik näitus kunstniku enda juuresolekul, kes kodumaal ühtlasi tähistas oma 75-ndat sünnipäeva.

Stokholmi näituse oli korraldanud Eesti Kultuurikoondis, Tallinna-näituse aga VEKSA, Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Ühing Balti Instituudi eestvõttel, nagu selgub arvustusest okupatsiooni kultuurilehes „Sirp ja Vasar".

Arvustaja Mai Levin annab kunstnikule kõrge hinde: „Niisugust avatud, tunnetele sihitud kunsti on tore näha . . ." Arvustaja leiab Rootsis eluneva kunstniku juures kokkupuutepunkte Eestis elavate kunstnike Peeter Ulasega ja Peeter Mudistiga.

Nagu EPL kuuleb, koosnes näitus osalt Eestis leiduvatest Talviku töödest, osalt aga tema poolt lühikesele turismireisile kaasa võetud uutest töödest, mis olid välja pandud ainult tema kohalviibimise aja jooksul, kuna ta nad lahkumisel kaasa võttis. (EPL)

Sibeliuse ooper esiettekandes

1896. aastal tuli novembrikuul Helsingi Linnaorkestri toetuseks korraldatud õhtul esiettekandele Jean Sibeliuse ooper „Neiu vangitornis", mis oli loodud sama aasta suvel. Kuid seejärel võttis helilooja selle töö tagasi öeldes, et „neitsike jäägu oma torni ja ärgu enam välja tulgu" ning keelas kategooriliselt edasised esitused. Alles oma viimasel eluaastal andis ta mõnevõrra järele ja leidis, et ooperit võiks „ette kanda kontsertkorras, illustratsioonina mõnel loengul".

Neid tingimusi täitis Helsingis käesoleva jaanuari lõpul Soome Raadio sümfooniaorkester ühes koori ja solistidega, kuna loengu osa täitis väljapaistva Sibeliusetundja prof. Erik Tawaststjerna kavalehetekst, mille ta enne kontserti ka ringhäälingus ette luges.

Esitamisel leiti, et 40-minutisel lühiooperil pole lavashansse, kuna selleks ta on liiga naiivne, sest soomlase Rafael Herzbergi libretto teemaks on tütarlapse pääsemine kurja lossiülema küüsist tänu õilsale noormehele. Muusikalise teose paljudes lõikudes olevat siiski tunda, et Sibeliusest võinuks saada ka ooperikomponist, kuna „Neiu vangitornis" olevat tulvil värskeid ja vaimustavaid meloodiaid, mis olevat Sibeliusele omase vermimisjäljendiga: pikalt hoitud heli ja seejärel kiire laskuv käik on peaaegu tema impressum. Üksnes suurt joont jääb puudu.

Helsingis juhatas seda huvitavat „uudisteost" kompetentselt soome dirigeerimiskunsti vana meister Sibeliuse väimees Jussi Jalas.

Riin Rivanool

Hääled

Kui varahommikul või ka õhtuhämarikus maale jõuad, siis on seal mõnikord nii vaikne, et kõrvadel hakkab valus. Kontrast linnakäraga, kus igasugu müriaid ja hääli on nii palju, et neid enam ei oska eraldada ega kuulegi, on nii suur, et hakkad kartma omaenese südamelööke ja uskuma, et needki võiksid vaikust segada ja teha mühinat ja mürinat nii ülearugi palju.

Aga siis hakkad kuulma ja kuulatama.

Juba päikese tõusu ajal algab igahommikune lindude vidin, vilistamine ja sädin, sellele lisandub päikesepäevadel peagi veel mesilaste mahe sumin. Jah, ja lisaks tikub sääsesitikas kah veel oma pirinat otse kõrvalesta ääres ajama. Eriti, kui istud õhtusel rõdul ja ei viitsiks end enam liigutadagi.

Oja äärest kostab konnakrooksumine. George — see kõige suurem ja sellepärast on talle nimigi antud — laseb ühe pika krooksu bassihäälega ja vastavad talle mitmelt poolt ja veidi käbedamini altihäälsed naised või plikakesed. Noh, nad lihtsalt peavad naissoost olema, sest kes see muidu otse armastusvärinaga hääles sedasi George vastama tikuksid. Ja et see George meessoost on, selles pole kahtlust. Ligemisest tema suurt ei hooli, oma silmaga nägin kord, kuis üks vähem vend mätta pealt George nina peale kukkus ja see ta otsemaid alla neelas. —Jah, eks ta ole — selline on elu . . .

Konnakrooksule järgneb rohutirtsude viiulimäng, aga seda pole alati, selleks peab ilm olema soe ja sädelev.

Kõigist kõige kaunim aga on ojavulin. See on isemoodi suurvee ja vihmajärgsel ajal ja sootuks teistsugune siis, kui vaid väheseveeline allikas ojavett toidab. Siis on ta vulin vaikne, tänulik ja laulev.

Ojaääres lookleb teerada jõe poole ja ümberringi on sõnajalad ja koristamata mets, kus oksad sootuks mitut sorti ja isemoodi häält teevad, kui sealt mõni metsaline läbi rabistab. Skunk ja koopaorav-groundhog lähevad hoolimatu kobinaga, vöötorav-chipmunk ainult sabistab, rebane võib minna nii, et ei kuulegi; jänes samuti, kui aga tulema juhtub hoopis naabrimehe koer, siis pragustab see nagu elevant.

Kevadel kuulsime mitmel korral, kuid hommikukoidul ojaääres keegi mootorit startida püüdis. Nagu mootorsaag, mis vedu ei võta, või mõni muu mootoriga aiatöömasin, mis käima ei taha minna, kuni ühel hommikul silpsasin läbi kastese rohu päikesetõusul seda asja uurima. Ei olnud mootorit ega masinat, oli hoopis armuhaige teder kõduneva palgi otsas tiibu ripsutamas, omal kohevil krae kaelas ja pealtvaatajatki tema sellisel ajal ei karda, tiivad aina vibamas kui stardimootoril.

Pilveis päevade vihmakrabin ja tuulevihin on jällegi sootuks midagi muud. Aknaruute peksavad vihmatilgad meeldiva tagasihoidlikkusega, garaazhi plekkatus aga põriseb kui trumm. Toapööningul lippavad samal ajal oravapojad. See on paha lugu. Sügiseks on nad suuremad ja kolivad ehk välja, siis saab räästaalused hoolega kinni topitud. Väljas puuotsas on nad üsna vaprad ligitulijaiga pahandama, viskavad käbigagi, vaata, et oleks sulle vastu nina lennutanud!

Tubadesse on jäänud vanast ajast ka veel üks isemoodi häälitseja — kriuksuga voodi. See peabki sinna alles jääma, taeva pärast, ärgem uuendagem neid kõiki, jätame kas või ühegi neist mälestuseks! Ragiseb ja kägiseb, küll ta lugematuid päiviöid näinud on. Sellist mälestust ta siiski elustada ei suuda kui oli sabisev-krabisev õlekott värskest sügissaagist vanaema talu pööningukambris, kumer ja kummis aluskott kui Munamägi. Sellist ei saa enam kuskil ega kunagi, ei ole olemas sellist lõhnagi.

Tulepraksumine õhtusel lõkkel on jällegi isemoodi hääl. Ja mõelge, kaks põlluhiirt jooksid tuleasemelt üle mu varvaste kui kaks sametist tutsu. Häält nad ei teinud. Aga on muudki, mis ei teegi häält ja ometi kuulub suve juurde.

Päike ei tee häält, ei ole kuulda sedagi, kui jaanipõrnikad suveööl oma tulevärki teevad, või päevavalges sitikad ja putukad rohukõrsi pidi ronivad. Aga nendegi häält võib aimata või mõelda või tunnetada.

Ja siis tuleb äkitselt ja ootamatult kuskilt siit või sealt kõvakõla muusikat raadiost, TV-st või heliplaadilt ja jõe peal põristab keegi paadimootorit nii, et maailm müriseb.

Vahest ma tahaksin kuulda heinasahinat, sellist, mida teeb vikati vuhin läbi langeva rohu. Õieti on see vist süümepiin, sest sellist vikatiga niitmist nõuaksid meie aiaäärsed, ojaservad ja palju muud. Aga teate, mu vikat, mille kasutamise linnalapsena siin maal küll ära õppisin, on nii nüri, et hundinuiad, ohakavarred ja jämedad takjalehed ta ehk veel ikka läbi võtab, aga peenekõrrelisele rohule ei tee midagi muud, kui paneb vaid kummardama ja laseb rahus uuesti üles nõtkuda.

Ma ei oska vikatit teritada ega luisata. Selle eest hoolitses alati Aadama hea isa ja tema surma järele 15 aastat tagasi ei ole mina leidnud hingelist, kes mu ausat eesti-moodi vikatit luiskama tuleks. Möödunud suvel ilmutasin paljude heade lubadustega jutukese sellest ajaleheski ja uskuge või ei — ei saanud sellele ainustki vastust!

Ja mu vikat on tõepoolest nüri ning vajab luiskamist. Ka see luiskamisetöö kuulub suviste ilusate häälte hulka.

Estra Väli-Toompuu heliplaat
„EESTI LAULUD"
***Charles Kipper* - klaver**
Müügil Toronto Eesti Majas, Abistamiskomitees

Nalja

Sheff vallandab teenistuja. Viimast korda talle palka kätte andes vaatab ka kahjatsusega teenistujale otsa ja ütleb:

„Mul on tõepoolest kahju, et ma teid pean vallandama. Teie olite minule alati täpselt nagu minu poeg — sama tänamatu, sama laisk ja sama hooletu."

☆

Keegi naisterahvas valib endale kauplustes väga kaua kübarat. Lõpuks katkeb müüjanna kannatus ja ta ütleb:

„Kui teie mees oleks valinud endale elukaaslast niisama suure hoolega nagu teie pragu kübarat, siis, ma kardan, oleksite praegu veel vallaline."